

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Alapelvek a Digitális Egységes Piacon
Az Európai Unió digitális ökoszisztémához való hozzáállása, és annak változása

Dr. Mazsu Dániel

Témavezető: Prof. Dr. Szikora Veronika



DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Doktori Iskola

Debrecen, 2025
Doktori (PhD) értekezés tézisei

Tartalomjegyzék

1	A doktori értekezés előzményei és célkitűzései.....	2
2	A kutatás relevanciája	3
3	A kutatás hipotézisei	4
4	Értekezés felépítése.....	5
5	Kutatási módszerek.....	6
6	Az értekezés új tudományos eredményei.....	6
	Publikációs lista.....	19

English part

7	Background and objectives of the thesis.....	22
8	Relevance of the research	23
9	Hypotheses of the research	24
10	Structure of the dissertation	25
11	Research methods	26
12	New scientific results of the thesis	26
	List of publications.....	38

1 A doktori értekezés előzményei és célkitűzései

Már-már közhelyszerű tény, de a legújabb technológiák, főleg a XX. század közepe óta, nagyon gyorsan változnak, akár hónapok alatt. Hogy éppen mit jelent a legújabb technológia mást jelentett 2010-ben, 2018-ban, de akár éven belül is változik, mint ahogy az 2022-ban történt¹.

Ezen gyors változások miatt, de valamilyen szinten annak ellenére a jognak, és leginkább a jogalkotónak muszáj foglalkoznia ezekkel. Ugyanis ezeknek a hatásai kiemelten foglalkoztatják a közvéleményt, és azon keresztül a jogalkotót is mind Magyarországon, mind az Európai Unióban. A legújabb kori technológiákban több közös pont is található, azonban szinte mindegyikben, sőt, a legfontosabbaknak, mint az online platformok, a drónok, a blokklánc vagy éppen a mesterséges intelligencia, minden esetben a közös pontja, hogy diszruptív technológiáról van szó. Ez azt jelenti, hogy nem csak egy új megoldást hoz egy adott területre, egy adott piacra, hanem azt teljesen felkavarja, átalakítja a meglévő erőviszonyokat, sőt, olyan katalizmikus hatásokat is kiválthat, mint a hagyományos piac irrelevanciába lökése és egy vagy több teljesen új piac létrehozása, nem is beszélve a piaci-gazdasági hatáson túl jelentkező, részben azokon alapuló társadalmi jelenségekről.

Ezeket az Európai Unió is felismerte, de nem külön-külön foglalkozott az egyes technológiákkal, hanem mindig változó elnevezéssel – mint az Európai Digitális Egységes Piac², vagy az Európai Digitális Évtizede³ –, de egységként kezelte a modern technológiákat. Ezen programok keretében, habár külön-külön alkotott szabályozást az egyes technológiákra, mint a távközlési technológia kapcsán a roamingdíjak eltörlésére⁴ vagy a nem személyes adatok szabad áramlásáról szóló rendeletet⁵, de azokat, kommunikációs szinten mindenképp, egy egységként kezelték, amelyek ugyan azon az elvekre épülnek azonos célok elérése érdekében.

Az értekezés, és tágabban maga a doktori kutatás személyes előzményeként tekinthető, hogy mindig is érdekelt az aktuálisan legújabb technológia, mind a felépítésében, működésében, mind a hatásaiban. A jogászai pályaválasztással ez utóbbi érdeklődési irány erősödött meg, amely a 2015-16-os németországi tanulmányutamig továbbra is inkább személyes érdeklődésként volt jelen. Azonban az ott tanultak, valamint az ottani hallgatótársaimtól és oktatóimtól kapott különböző perpektívák, és a beszélgetések során kapott megerősítések arra indítottak, hogy a témával alaposabban foglalkozzak.

Ennek első, vagy inkább nulladik elemeként tekinthető a diplomamunkám és az ahhoz végzett kutatás, amely az akkor novumnak ható megosztáson alapuló gazdaságot kutatta, kiemelve az akkori uniós és tagállami reakciókat a gazdasági jelenségre. Ennek részeként mutattam be azt a

¹ Lásd: az OpenAI által kifejlesztett ChatGPT, és az akkor mögötte álló GPT-3 motor 5 nap alatt érte el az 1.000.000 felhasználós határt. Elérhető: <https://www.statista.com/chart/29174/time-to-one-million-users/> (Letöltés ideje: 2024.12.16.)

² Európai digitális egységes piac (archivált). Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/digital-single-market/> (Letöltés ideje: 2025. 05. 27.)

³ Európa digitális évtizede: a 2030-ra kitűzött célok. Elérhető: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hu (Letöltés ideje: 2025. 05. 27.)

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/612 rendelete (2022. április 6.) az Unión belüli nyilvános mobilhírközlő hálózatok közötti barangolásról (roaming) (átdolgozás) (EGT-vonatkozású szöveg) HL L 115., 2022.4.13., 1—37. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022R0612> (Letöltés ideje: 2025. 05. 27.)

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1807 rendelete (2018. november 14.) a nem személyes adatok Európai Unióban való szabad áramlásának keretéről (EGT-vonatkozású szöveg.) HL L 303., 2018.11.28., 59—68. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1807/oj/hun?uri=CELEX:32018R1807> (Letöltés ideje: 2025. 05. 27.)

konfliktust, amely az unió és több tagállam hagyományos piaci elképzeléseken alakuló szabályozása kapcsán alakult ki a két- illetve többoldalú piacok képviselőivel szemben.

Ennek a kutatása során tovább erősödött az elhatározás, hogy a témával még tovább és még mélyebben kívánok foglalkozni. Azonban ugyancsak a kutatás során tapasztaltak a téma átértékelésére indítottak. Ugyanis már akkor is, a legújabb technológiák nagymértékű, szinte pókhálószerű összekapcsolásából adódóan figyelemmel követtem, hogy azok – mint az önvezető autók, mesterséges intelligencia, blokklánc vagy drónok – vonatkozásában milyen fejlemények vannak jogalkotási, jogalkalmazási szempontból. Ezen során azt éreztem, hogy habár a legtöbb jogalkotó vonatkozásában jelen van egy előre gondolkodás, azonban mégis tapasztalhatók „hullámok”.

Ez alatt azt értem, hogy amikor egy-egy technológia, vagy gazdasági megoldás társadalmi fókuszba kerül, akkor először a közvélemény, majd leginkább abból adódóan a jogalkotó fókuszába is kerül. Ez pedig a legújabb technológiák vonatkozásában egy gyorsan, már-már rapszodikusán változó figyelmet is jelent, hiszen a „buzzwordök” kifejezetten erősek, amelyek akár hetek alatt is képesen megváltoztatni a piacok és a társadalom fókuszát.

Ebből adódott az az elhatározásom, hogy a kutatásom témáját olyan módon struktúrálom át, hogy az ilyen „buzzwordök” körül kialakuló társadalmi és jogi hullámok a lehető legkevésbé befolyásolják annak az eredményét, sőt, akár az egyik alapját is képezhessék az eredmények azáltal, hogy megvizsgálhassam, hogy van-e a hullámok és hatásaik között összefüggés, hasonlóság.

Ennek eredményeképp alakult ki a téma tulajdonképpeni horizont emelése, méghozzá két irányból:

- területi szinten az uniós és magyar, kitekintéssel, illetve hatással a globális viszonylatokra,
- illetve absztrakciós szinten pedig a technológiaszabályozás alapelvi szintjeire, az előbb említett hullámok közötti összefüggés- és hasonlóságvizsgálathoz.

2 A kutatás relevanciája

Ezen átstruktúrálás több szempontból is elősegítette azt, hogy a kutatás folyamatosan releváns legyen, valamint az eredményképp készülő disszertációban foglaltak is azok maradjanak.

Az egyik ilyen maga az a tény, hogy a kutatás tudjon új tudományos eredményeket felmutatni. Ha a témát nem emeltem volna fel, és megmaradt volna a korábbi területi vagy absztrakciós szintjén, akkor azt mindenképp valamely technológiához, és azon keresztül „buzzwordhöz” kapcsolódóan lehetett volna csak végigvinni. Ennek eredményeképp elkerülhetetlenül csatlakozott volna az ahhoz tartozó, fentebb leírt hullámhoz, erősítve azt, azonban nagyon megnehezítve, majdnem ellehetetlenítve azt, hogy új és releváns eredményeket lehessen alappal állítani.

Egy ilyen szituáció ugyancsak figyelmen kívül hagyta volna a fentebb említett „pókháló” felépítést. Mind a kutatás, mind a kutatás mellett folytatott munkám során azt tapasztaltam, hogy éppen lehetséges egy-egy technológia kiemelése, egy kutatás vagy egy projekt vonatkozásában, azonban ahhoz, hogy egy bizonyos tudományos szintet meghaladó kutatást lehessen elvégezni, és annak eredményeképp előálló komplex művet lehessen létrehozni, ahhoz mindenképp figyelembe kell venni a legújabb technológiák között fennálló nagy mértékű összekötöttséget, interkonnektivitást. Ez a kapcsolat a technológiák vonatkozásában nem csak informatikai, műszaki oldalról van jelen, hanem a gazdasági és társadalmi hatásaikban is, így

ahhoz, hogy jogi területen releváns megállapításokat lehessen tenni, azt csak a fentebb leírt, átstrukturált, „felemelt” szinten lehet megtenni.

További, szinte természetesen megjelenő eleme volt a kutatásnak annak a felismerése és igazolása, hogy a jelen állapot bemutatása, és az alapján az esetleges következmények, későbbi (lehetséges) utak feltárása, csak egy állomást, egy mérföldkövet jelentenek a témában. Így annak érdekében, hogy az eredményként előálló dolgozat minél teljesebb kontextust tudjon adni a téma vonatkozásában az általam, illetve mások által végzett későbbi kutatásoknak, ahhoz szükséges ennek közbeeső mérföldkőként való hangsúlyozása. Ezt azzal kívántam elérni, hogy a disszertációban bemutatom a történelmi környezet és fejlődés téma szempontjából releváns tágasabb elemeit, valamint a gazdaság, piac- és technológiaszabályozás szűkebb, jobban kapcsolódó részeit.

3 A kutatás hipotézisei

A hosszabb kutatási idő, a téma átstrukturálása, a téma nagyobb – történelmi és területi – kontextusban való elhelyezése, valamint a fentebb többször említett legmodernebb technológiák között fennálló „pókháló” felépítésből adódóan nem kevés kérdés merült fel a kutatás során. Így egy kifejezetten nagyobb munka volt először ezek rendezése, valamilyen szinten való csoportosítása. Ezt olyan módon valósítottam meg, hogy tulajdonképpen „hipotéziscsokrot” alkottam.

Az első hipotéziscsoport a kontextusra, azon belül is a történelmi kontextusra irányul. Ezek célja, hogy felderítsék, hogy milyen módon jutott el a témaválasztás szempontjából legrelevánsabb szervezet, vagyis az Európai Unió arra szintre mind tapasztalatban, mind eszközökben, hogy a ma tapasztalható piac- és technológiaszabályozást megvalósítsa. Ebbe a hipotéziscsoportba tartoznak a következő kérdések:

- *Mennyire tekinthetőek az Egységes Piac különböző kihívásai előzménynek?*
- *Ha előzményeknek tekinthetőek, mennyire sikeresen oldották meg az adott problémát?*
- *Az uniós integráció során volt-e egyáltalán olyan, hogy a Közösségek külön, akár kiemelten foglalkoztak modern technológiával?*
- *Ha igen, akkor az mennyire tekinthető a legújabb technológiák modern szabályozásának előzményének vagy előzményeinek?*

Ezekre, illetve a kutatás során kapott válaszokra építve alakítottam ki a következő „hipotéziscsokrot” amelynek a céljaként azt tűztem ki, hogy az így megismert előzmények fényében hogyan elemez és old meg egy piacsabályozást a mai Unió. Pont a nagymértékű interkonnectivitásból adódóan itt is jelentkezik az a probléma, hogy ez a piac nem különíthető el könnyen, amely mind technológia, mind piacok, mind piacszerkezetek szempontjából is jelentkezik. Ennek a területnek a vizsgálatához a következő kérdéseket használtam:

- *Találkozott-e már az uniós egységes piac olyan kérdéssel, amikor az egész működése volt veszélyeztetve?*
- *Ha igen, akkor hogyan oldotta akkor meg?*
- *Kell-e még most is az a fajta megoldás, vagy változott-e a probléma, és azzal együtt a megoldások módja is?*
- *Folyamatos vagy szakaszos/pontszerű a fejlődése a jogterületnek?*
- *Megmaradt-e szabályozás az eredeti szintjén, vagy történt-e „szintlépés” bármilyen módon?*

A technológiaszabályozás kapcsán a kutatás ideje alatt több technológiának a szabályozását is követtem, pont annak érdekében, hogy a fentebb leírt „hullámokat” egymással is összehasonlíthassam. Azonban már a kutatás elejétől kezdve, mind a technikai, technológiai érdeklődés, mind az arra irányuló figyelemből adódóan a mesterséges intelligenciára kiemelt figyelmet fordítottam. Ebből adódóan ezt a megközelítést választottam annak a vizsgálatára és bemutatására, hogy miképpen alakul folyamatában egy modern és diszruptív technológia szabályozása az Unióban, és hogyan hat, illetve valósul meg a tagállamokban. Ennek a felderítéséhez a következő kérdéseket fogalmaztam meg:

- *Mióta foglalkozik az unió behatóan az MI-vel?*
- *Hogyan kezdett el vele foglalkozni, milyen szinten, milyen dokumentumokban?*
- *Felfedezhető-e folyamatosság az alapelvekben, a hozzáállásban?*
- *Mennyire reaktív a jogalkotó a közben felmerülő társadalmi kérdések vonatkozásában?*
- *Milyen tagállami feladatok és reakció, szabályalkotás van a területen?*

Az előbb bemutatott 3 csoport, valamint az azokra a kutatás során talált eredmények alapján pedig folyamatosan, a „felemelt” absztrakciós szintből adódóan folyamatosan merült fel egy negyedik hipotéziscsoport, amelyek célja, hogy a disszertációban részletesen bemutatott, valamint a kutatás során vizsgált további területek alapján a „hullámok” közötti összefüggésekre, hasonlóságokra, illetve különbségekre világítson rá, azok vonatkozásában lehessen átívelő megállapításokat tenni. Ezen kérdések közé tartoznak a következők:

- *Mennyire felelnek meg ezek a rendeletek, szabályok, szabályozáscsomagok az eddigi trendeknek?*
- *Mennyire használják a korábbi tapasztalatokat? mennyire alkalmaznak új megoldásokat?*
- *Alkalmasaknak látszódnak-e a jelenlegi formájukban a céljuk betöltésére?*
- *Ha igen, akkor hogyan alakíthatják az európai és globális viszonyokat?*
- *Ha nem, akkor miben keresendő ennek az oka? hogyan tehetők alkalmassá?*
- *Egyedi-jogszabályi változások, vagy teljes hozzáállásváltozás szükséges-e az Unió részéről?*

4 Értekezés felépítése

Az értekezés felépítése koncepció szinten három egységre tagolódik. Az első a történelmi kontextus megadása. Ez amiatt szükséges, mert később következő részek során több helyen is jelentős a korábbi megoldások, a „hagyományos” hozzáállás szerepe, így ahhoz, hogy ne kelljen minden esetben azt egyedileg megadni, az egyben, a disszertáció elején történik. A második egység a jelenlegi helyzet bemutatása a modern piacsabályozás a megosztáson alapuló gazdaságon keresztül, valamint a legújabb technológiák bemutatása a mesterséges intelligencia példáján át. A harmadik egység ezen kettő kutatási egységben megállapítottak alapján összesíti az eredményeket, valamint tekinti át a negyedik hipotéziscsoport kérdéseit és az azokra talált válaszokat.

Konkrétan az értekezés 5 számozott fejezetből áll. Az első ezek közül „az európai integráció kialakulása és fejlődése, fókuszálva a gazdasági harmonizációra és a közös piacra” címet viseli, és az előbbi meghatározás szerint ennek feleltethető meg az első egység. A fejezet bemutatja az európai integráció fontosabb olyan állomásait, amelyek a téma szempontjából tágabb vagy szűkebb relevanciával bírnak, így bemutatva a követett, vagy éppen pont a későbbiekben nem követett irányokat. A második fejezet „a megosztáson alapuló gazdaság, versenyjog,

platformjog az Európai Unióban”, amely a második egységhez tartozik, és a megosztáson alapuló gazdaság, a két- és többoldalú piacok, valamint a kialakuló platformjog példáján keresztül, építve az első fejezetben leírtakra elemzi a piacsabályozás folyamatát az Unióban és egyes tagállamokban. A harmadik fejezet „az MI szabályozás kezdetei az Unióban és Magyarországon: a Fehér Könyv és a magyar Stratégia” címet viseli, és építve a fentebb említett folyamatos kutatási fókuszra, bemutatja a mesterséges intelligencia hazai és uniós szabályozásának egy-egy kiemelt dokumentumán keresztül az Unió, valamint Magyarország technológiasabályozásának akkori irányát, további alapot biztosítva a gondolati továbblépést jelentő következő fejezethez. A negyedik fejezet az Unió MI Rendeletéről⁶ szól bemutatva és elemelve az abban foglalt rendelkezéseket, összehasonlítva az eredeti célokkal, a korábbi állapotokkal, a globális szabályozásbeli „versenyhátsáival”, illetve tovább gördítve a harmadik fejezetben foglaltakat, bemutatja a rendeletre adott magyar reakciót és jogfejlesztés akkori irányait. Az ötödik és utolsó fejezet feleltethető meg a harmadik egységnek, amely összefoglalja a korábbi fejezetek eredményeit, amelyeket elhelyez egy európai és globális kontextusban, elemelve és értékelve azokat.

5 Kutatási módszerek

A disszertáció fő módszere a jogszabályok, bírósági ítéletek, illetve a releváns szakirodalom elemzése volt, azon belül is kiemelten használva az összehasonlító elemzés módszerét. Mivel ezek a források egy adott technológia, vagy jelenség vonatkozásában csak egy bizonyos idő eltelte után jelennek meg, ahol tudományos elemzés még nem fellelhető vagy kevés ilyen témájú szakirodalom volt található, ott helyénvalónak találtam, annak érdekében, hogy az esetleges hatásokat, illetve tendenciákat legjobban követni lehessen, a legújabb információkat tartalmazó cikkek alkalmazását. Mind a szakirodalmak, mind a nem szakirodalmi források kutatása során, személyes meggyőződésemből adódóan törekedtem arra, hogy – ahol csak lehetséges – nyílt hozzáférésű (open access) forrásból dolgozzak.

6 Az értekezés új tudományos eredményei

Az európai integráció fejlődése több irányban is zajlott, fontos folyamataiban sokszor párhuzamosan, több irányban. Az egyik irány, hogy a potenciális tagállamoknak, amelyeknek a többsége a későbbiekben ténylegesen is tagállammá vált, a jogalkotásában igazodni kellett az uniós szabályokhoz, EU konformmá kellett válniuk. Ez vegyes szabályozási folyamatokat igényelt, mivel sok esetben a már meglévő nemzeti szabályozásokon felül többlétszabályozásokat kellett elfogadni, hogy a már hatályban lévő közösségi jogszabályok egységesen legyenek érvényesek és hatályosak a területen. Azonban ezzel ellentétesen sokszor deregulációs tevékenységnek is le kellett zajlania, ami vagy általános piaci korlátok lebontására irányult, ami a tagállamon belül is jelentett akadályokat, vagy protekcionista jellegű szabályok eltörlésére irányult, amik az adott állam Unióhoz való csatlakozásáig nem jelentettek problémát. A másik irány a potenciális tagállamok második szabályozási irányának a folytatása. Ugyanis a jelenleg tagállam országok, esetenként akár évszázados távlatban, az alapító Hatok a legújabb kori európai integráció keretén belül immáron hetvenöt éve, a többi tagállam pedig az integrációs folyamatának részeként folytatja azt a piacegyesítő folyamatot, amely az egységes piac alapja. Ennek ellenére az uniós termékek és szolgáltatások piacán mind a mai

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 Rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet) (a továbbiakban: MI Rendelet)

napig találni olyan rendelkezéseket és szabályozásokat, amelyek ezzel ellentétesek. Így ezeknek a megszüntetése az uniós szervek munkájaként folyamatos.

Az európai integráció folyamata során szerzett tapasztalat az is, hogy a szabályalkotás nem irányulhat minden esetben a piacok nyitása, azok liberalizációja irányába. Sőt ezt tágabb értelemben érdemes értelmezni, ugyanis a piacok megfelelő működése direkt módon kihat minden uniós polgár szociális, társadalmi, de akár politikai életére is. Ennek megfelelően az Uniónak minden esetben, ebbe beleértve az egységes piacra vonatkozó szabályozásokat, valamint a digitális technológiákra vonatkozó rendelkezéseket, olyan szabályozást szabad csak megalkotnia, amely egy valós jelenlegi vagy előre látható jövőbeli problémát old meg, megfelelően megalapozott, és a folyamat során nem csak az aktuális szabályozási tárgy egységes piacra vonatkozó gazdasági hatásait veszi figyelembe, hanem mind a gazdasági szabályozáson keresztül közvetetten, vagy akár a szabályozásba beépítve közvetlenül is más, társadalmi, kulturális rendelkezéseket is érint.

Ez a folyamat pedig egyre komplexebb annak ellenére, hogy mind az Unió, mind a tagállamok jogrendszerei külön-külön is, valamint egymással összekapcsolódva, egymással interakcióra lépve sok szituációra, azon belül is nagyon sok termékre és szolgáltatásra adnak adekvát választ. A komplexitásnak azonban csak az egyik oka a már meglévő szabályozási rendszer. Másik ok a szabályozás tárgyában keresendő. Míg korábban – amely időszak jelen bekezdés vonatkozásában legkésőbb 2000-ben, de inkább az 1990-es évek közepén lezárult – globális, európai, illetve tagállami szinten is az egyes újonnan megjelenő termékek és szolgáltatások, illetve azok piacaik esetén viszonylag egyszerűbben lehetett a jogalkotás és jogalkalmazás által gyakran használt analógiát alkalmazni. Az analógia alkalmazása – természetesen az adott termék vagy szolgáltatás megfelelő sajátosságára való specializálással – volt az egyik biztosítéka annak, hogy a szabályozás egy egységes rendszert alkosson.

A legújabb digitális technológiák, és az azokból közvetlenül eredeztethető, illetve azokon alapuló piaci, illetve egyéb megoldások, mint a megosztáson alapuló gazdaság, vagy a platformok esetében is ez volt a legelső kiindulási pont. Ugyanis az Egységes Piacról szóló Fehér Könyv, még az 1980-as 1990-es évek fordulóján az általa „új technológiáknak és szolgáltatásoknak” nevezett technológiák esetében elsődlegesen a már hatályban lévő rendelkezések megfelelő és feltétlenül szükséges változtatásokkal való alkalmazását látta előre, illetve amennyiben az nem lehetséges, akkor új szabályozás alkotását, amely vagy a már meglévő szabályozást alakítja olyan módon, hogy az analogikus értelmezés ne eredményezhessen az eredeti jogszabály céljával ütköző, vagy akár azzal teljesen szembemenő alkalmazást. Végző esetben gondolja csak azt, hogy teljesen új szabályozás megalkotása szükséges.

Ez teljesen egybefügg a korábbi hozzáállással, amely az internet vonatkozásában is tapasztalható volt. Az akkor legújabb technológiák egyikének számító internet, az azon keresztül megvalósuló tevékenységek, mint az elektronikus kereskedelemről adódó távollévők között kötött ügyletek számának robbanásszerű növekedése, vagy a kínált szolgáltatások „természetes” határokon átívelő jellege is igényelte a speciális jogszabályalkotást, mint például az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvben⁷, amely részben a technológiából adódott, részben pedig az unión belül alkalmazandó jog fragmentáltságának megelőzése, illetve csökkentése érdekében. Azonban a „még újabb” technológiák, leginkább a 2010-es évektől kezdve olyan alapvető változásokat indítottak meg mind a nyújtott szolgáltatások, mind azok

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól HL L 178., 2000.7.17., 1–16. o. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32000L0031> (Letöltés ideje: 2023. 05. 23.)

piacai vonatkozásában, amelyre azt lehet mondani, hogy az uniós jog kevésbé volt felkészítve a korábbi technológiai újdonságokhoz képest. Ezt nagyon jól mutatja meg a megosztáson alapuló gazdaság 2010-es évek elején történő térhódítása, valamint ennek az elterjedésnek a hagyományos gazdasággal való interakciója, egy „új” versenyjognak a kialakulása, valamint az azzal párhuzamosan kialakuló platformjognak a létrejötte.

A megosztáson alapuló gazdaság a 2008-as válságot követően központi szerepbe került, mert a gazdasági fellendülés egyik motorját látták benne az alapjául szolgáló üzleti modellek robbanásszerű fejlődése miatt. Ám mint utólag kiderült, ez a növekedés nem csak ennek volt köszönhető. A megosztáson alapuló gazdaság szereplőinek működése – az egyértelmű és elismert gazdasági pozitívumok mellett – egyre több és több problémát vetett fel mind uniós, mind tagállami szinten. A Bizottság a megosztáson alapuló gazdasággal kapcsolatban egyfelől – annak ellenére, hogy azt egyértelműen pozitívnak tartotta – passzív hozzáállást tanúsított, és a már meglévő szabályozás vonatkozásában ajánlásokat fogalmazott meg, a kérdések megválaszolását pedig gyakorlatilag a tagállami jogalkalmazókra és Bíróságra hagyta. Ezen szervek vagy a már meglévő szabályok analógiájával, vagy új szabályok alkotásával próbálták meg feloldani megosztáson alapuló gazdaság „problémaláncolatát” olyan módon, hogy azt annak valamely eleménél „megbontották”, azt a kérdést megoldva, továbbá a láncolat többi elemét irrelevánssá téve. Ez azonban véleményem szerint legfeljebb ad-hoc megoldásokként működhetek volna. A megosztáson alapuló gazdaság résztvevői, főleg az összekötő platformok az egyik oldalról innovatív, másik oldalról diszruptív hozzáállásukból adódóan mindig újrainították volna a lezártak tekintett kérdéseket, folyamatos újragondolásra kényszerítve ezeket a szerveket. Erre nekem úgy tűnik, a megosztáson alapuló gazdaság dinamikus fejlődéséből⁸ adódóan mind a mai napig nagy az esély.

Így a Bizottság, helyesen, egy szinttel magasabban próbálta megoldani a problémákat, amikor a megosztáson alapuló gazdaságot magába foglaló platformok felé fordult. Azonban a kezdetekben, hasonlóan a megosztáson alapuló gazdasághoz, nem szabályozási, hanem tisztán piaci, azon belül is versenyjogi kérdésként kezelte a platformokkal kapcsolatos kérdéseket. Ez először egy hatékonyan alkalmazható eszközt jelentett, azonban ez a hozzáállás fokozatosan egyre inkább nehézkessé vált, több okból kifolyólag. A versenyjog, alapvető jellegéből adódóan csak ex post módon tudott beavatkozni, ami a platformok által elkövetett jogsértések nagyon komplex mivolta miatt hosszú évekig elhúzódtak, amely időszak alatt a jogsértés tovább folytatódott. Valamint a kezdetekben előnyt jelentő könnyű kommunikálhatóság egyre inkább hátrányt jelentett, mivel az eljárások többsége nem európai vállalkozások ellen indult, amely felvetette az elfogultság vádját.

Az uniós jogalkotó intenzív szabályalkotási folyamatot indított meg, amely leginkább négy tényezőt alapul:

1. az iparági, politikai és digitális fejlemények, valamint a belső piaci széttagoltság felszámolásának szándéka,
2. a Bizottság nehézségei a hagyományos versenypolitikai eszközökkel,
3. az ezen a területen dolgozó szakértők és érintettek javaslatai, beleértve a Bizottság által felkért tanácsadókat,
4. valamint nem elhanyagolható a vállalati lobbijereje, amely azonban megosztottnak bizonyult, és így nem tudta megakadályozni a szabályozás előrehaladását.

⁸ Value of the sharing economy worldwide from 2021 to 2024 with a forecast for 2027 and 2030 Elérhető: <https://www.statista.com/statistics/830986/value-of-the-global-sharing-economy/> (Letöltés ideje: 2025. 08. 10.)

Fontos szerepet játszott az is, hogy egy versengő reformterv kudarcot vallott, miközben léteztek olyan precedensek, amelyek sikeres mintát nyújtottak az ex ante szabályozáshoz.⁹ Ezekre alapozott az uniós jogalkotó, hogy egy, speciálisan a platformokra, azokon belül is a legnagyobb óriásplatformokra fókuszálva új szabályozást alkosson.

Ennek a területnek az eddigi legnagyobbnak nevezhető mérföldkövei a DSA¹⁰ és a DMA¹¹ elfogadása. E jogszabályokkal előreláthatólag ezen a jogterületen is érvényesülni fog a „GDPR-hatás” azon iránya, hogy a vállalkozások, még ha a korábbi állapot nyertesének minősültek is, jobban járnak az átlátható szabályokkal, az azokból származó fogyasztói bizalomnövekedéssel és hatósági nyomás csökkenésével, mint a megelőző jogi környezet kevésbé szabályozott, „vadnyugati” voltával. De a DSA és a DMA nem a folyamat vége, hanem csak egy-egy állomása, mert az EU platformjoga folyamatosan fejlődő jogterület.

A terület az Unió egyik, ha nem leginkább aktív területei közé tartozik jelenleg, amit jól mutat, hogy a Bizottság rendszeresen információkat kér a kijelölt online óriásplatformokat és nagyon népszerű online keresőprogramokat üzemeltető vállalkozásoktól¹², valamint mind a DSA,¹³ mind a DMA¹⁴ vonatkozásában is vannak mélyebb vizsgálatok is. De ahogy a megosztáson alapuló gazdaságnál, vagy valamilyen szinten az alapján, annak a mintájára, folyamatos a már lefektetett normák vizsgálata is, még hozzá több szemszögből. Ebbe beletartozik az egyik oldalon a jogon belüli szféra, mint a fenti vizsgálatok és azok végigvitele, vagy olyan alapszintű fogalmi kérdések körüli tisztázatlanságok, amelyek ahhoz foghatók, mint a megosztáson alapuló gazdaság és a tradicionális gazdaság közötti működésbeli és definíciós kérdések. Ezek között vannak olyan szintűek, hogy maga a platform fogalma és használati köre is megkérdőjelezhető. Ennek vonatkozásában is tapasztalható, hogy a Bizottság egyedüli végrehajtóként szerepel a rendeletekben, és hasonlóan az uniós területbeli és hatásköri növekedéséhez, itt is inkább egy bővülő, kiterjesztő álláspontot alakít ki, kiterjesztve a rendeletek hatókörét¹⁵, erősítve az uniós szervek utóbbi évtizedekben tapasztalható közvetlen végrehajtási tevékenységét¹⁶.

A megosztáson alapuló gazdaság, valamint nagyobb egységként a platformjog vonatkozásában az uniós jogalkalmazó, valamint jogalkotó nem csupán egy hosszabb fejlődési folyamat, hanem egy hosszabb hozzáállásváltozási folyamat részeként jutott el oda, hogy a területre vonatkozóan

⁹ Cini, Michelle – Czulno, Patryk (2022) 42-43.

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) (Digital Services Act, a továbbiakban: DSA) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/hun> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály) (EGT-vonatkozású szöveg) (Digital Markets Act, a továbbiakban: DMA) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022R1925> (Letöltés ideje: 2025. 01. 21.)

¹² Lásd: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)

¹³ Lásd: az X (korábban Twitter) elleni vizsgálat, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-addresses-additional-investigatory-measures-x-ongoing-proceedings-under-digital-services> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)

¹⁴ Lásd: az Apple elleni vizsgálat, https://digital-markets-act.ec.europa.eu/commission-seeks-feedback-measures-apple-should-take-ensure-interoperability-under-digital-markets-2024-12-19_en (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.)

¹⁵ Dr. Zánthy Anna: A közösségi média platformok jogi meghatározásának nehézségei a DSA előtt és alatt. Themis 2024. december <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.184> (Letöltés ideje: 2025. 01. 31.) 200-201.

¹⁶ Strihó Krisztina – Szegedi László: A Digitális Egységes Piac kezdeti lépései – egységes uniós szabályozás eltérő tagállami végrehajtása? Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2023/4., 127–147. <https://doi.org/10.32575/ppb.2023.4.7> (Letöltés ideje: 2024.12.16.) 133.

speciális jogszabály, jogszabály csomag szükséges annak érdekében, hogy a felvetett problémák megoldása tartósan megindulhasson.

Az MI Rendelet több szempontból is kiemelkedő dokumentum. Az Unió szintjén az MI-vel mint technológiával foglalkozó jogalkotói folyamat egyik, és eddig legjelentősebb kicsúcsosodása. Globális szinten is kiemelkedik, hiszen komplexitásában világszinten is az első ilyen jogszabály. De mindkét viszonylatban hangsúlyozni szükséges, hogy az MI Rendelet nem végállomás. A világ minden táján folyamatban vannak jogalkotási eljárások, amelyek a technológiára, illetve annak egyes társadalmi hatására vonatkoznak. Ilyenek az Egyesült Államokban a Tervezet az „AI Bill of Rights”-hoz, a Fehér Ház kötelezettségvállalásai és végrehajtási rendelete, Kanadában a javasolt AI- és adattörvény, Brazíliában az AI Bill, Indiában a Digitális India Törvény, vagy Kínában a generatív mesterséges intelligenciára vonatkozó ideiglenes intézkedések, vagy a mélyszintézis szabályozás.¹⁷ De az Unión belül is az MI Rendelet kihirdetését követően került elfogadásra például a hibás termékek miatti felelősségről szóló új irányelv¹⁸, vagy az általános célú MI-modellekről szóló gyakorlati kódex készítése¹⁹. De ezek folyamatosan egymásra is hatnak, amely az MI termékfelelősségi irányelv vonatkozásában nagyon jól tapasztalható, hiszen az MI Rendelettel, mint termékbiztonsági jogszabállyal egyidőben készült annak a termékfelelősségi párja, főleg a Parlament állásfoglalására alapozva²⁰, azonban az új általános termékfelelősségi irányelv miatt ennek az elfogadása²¹ bizonytalan időre felfüggesztésre került. Ennek az elsődleges oka az, hogy a felkészülés ne jelentsen plusz terhet a vállalkozásoknak.²²

A rendelet fokozatos hatályba lépéséből adódóan az először alkalmazandó rendelkezések, a rendelet által is először tárgyalt, és ebből adódóan legsúlyosabb rendelkezései, vagyis a tiltott gyakorlatokról szóló szakaszok 2025 februárjában lépnek hatályba. Ezeket követik a vonatkozó követelményeknek a 2025 júniusa után forgalomba hozott általános célú MI-modellekre történő alkalmazása, majd a kihirdetést követő 24 hónap után a rendelet majdnem teljes egészében történő alkalmazása, beleértve a 3. mellékletben felsorolt felhasználási esetekre vonatkozó nagy kockázati követelményeket is. Két kör kapott ez alól kivételt: a 2025 június előtt forgalomba hozott általános célú MI-modellek, valamint a nagy kockázatot jelentő követelmények alkalmazása a meglévő uniós termékbiztonsági jogszabályok hatálya alá tartozó termékekre.

Ebből adódóan jelenleg két irányban történik a rendelet értelmezése: az egyik a jogtudomány, amely annak a hagyományos értelmezési metódusait használva, a másik pedig a joggyakorlat, a szövegszerű illetve a „compliance”²³ megfelelés, amely a vállalatok konkrét modelljei, illetve rendszerei vonatkozásában próbálja értelmezni a jogszabályt. Az MI Rendelet mind közvetlen, mind közvetett módon fel van készítve és készítve arra, hogy a legújabb tudományos eredmények, illetve a gyakorlati visszajelzések alapján módosítva, illetve frissítve legyen. Ennek a legfontosabb oka még a Fehér Könyvben található. Az uniós jogalkotó legfontosabb

¹⁷ Dr. Petrányi Dóra (CMS), Dr. Horváth Katalin (CMS): Az AI Act gyakorlati kérdései. Előadás 2024. 10. 22.

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2853 Irányelve (2024. október 23.) a hibás termékekért való felelősségről és a 85/374/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024L2853> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

¹⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

²⁰ P9_TA(2020)0276 A mesterséges intelligencia polgári jogi felelősségi rendszere Az Európai Parlament 2020. október 20-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a mesterséges intelligenciára vonatkozó polgári jogi felelősségi rendszerrel kapcsolatban (2020/2014(INL)) (2021/C 404/05) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:52020IP0276> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

²¹ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=celex:52022PC0496> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

²² <https://www.digitaleurope.org/news/snap-reaction-to-the-ai-liability-directive/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 10.)

²³ Lásd: dr. Ambrus István: A compliance jelentése és alapkérdései. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/a-compliance-jelentese-es-alapkerdesei/> (Letöltés ideje: 2025. 01. 12.) 5-6. bekezdések

célja a rendelettel a technológiával kapcsolatos bizalom kialakítása, megerősítése volt három irányba:

1. a fogyasztó–alkalmazó felé, hogy az bizalommal fordulhasson az MI-t tartalmazó termékek és szolgáltatások felé, ha azok megfelelnek a rendeletnek és ezáltal elérhetőek az Unióban;
2. a szolgáltató felé, hogy az a technológiai vállalkozását ne egy elavult szabályrendszerben kelljen működtetnie, ezáltal kitéve azt annak a veszélynek, hogy azok, egy esetleges jogvita alkalmával, nem a szituációnak megfelelően vannak értelmezve, vagy nem is értelmezhetőek abban;
3. a jogalkotó–jogalkalmazó felé, hogy az uniós jogalkotó, valamint az uniós és tagállami alkalmazó hatóságok, képesek arra, hogy egy ilyen forradalmi technológia esetében a társadalmi hatásokra megfelelően reagáló szabályozást alkossanak, és azt a legmagasabb szakmai színvonalon be is tartassák.

Ahogy azt Vitkovics Bálint is nagyon jól összefoglalja, az MI Rendelet ezt a bizalmat három pillérré építve kívánja kialakítani:

1. Biztonság: A Bizottság szabályozási koncepciójának központi eleme a biztonság, melyet a megbízható MI használatának előmozdítása szolgál. A biztonság alapvető célkitűzése, amelyből következnek a fogyasztói ismeretterjesztés, a megmagyarázhatóság és az átláthatóság iránti igények, ezáltal növelve a felhasználói bizalmat.
2. Kockázatalapú megközelítés: Az MI-alkalmazások szabályozása nem egységes, hanem kockázatalapú besoroláson nyugszik. Az erőteljes kockázatelemzés lehetővé teszi a differenciált beavatkozásokat, különösen a magas kockázatú rendszerek esetében, ahol szigorúbb szabályozási intézkedések szükségesek.
3. Felelősség és jogi integritás: A szabályozási keret célja, hogy az MI technológiák fejlődését oly módon támogassa, hogy közben megmaradnak az alapvető jogi normák (ilyenek az adatvédelem, a fogyasztóvédelem, vagy a termékbiztonság). A Bizottság álláspontja szerint a meglévő jogszabályok finomhangolása elegendő, és nem igényel teljeskörű újragondolást, így a technológiai változásra adott válaszként a jogrendszer inkább adaptív, semmint radikális reformként reagál.²⁴

Vitkovicsal egyetértek abban, hogy az MI Rendeletnek, valamint az azt várhatóan követő további európai MI-szabályozásnak egyensúlyt kell teremtenie a technológiai innováció, a gazdasági versenyképesség és az alapvető értékek – azaz az emberi jogok és a biztonság – védelme között. A jogi, etikai és technikai szempontok integrált megközelítése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az EU egyaránt legyen vezető a globális MI-fejlesztésben, miközben megőrzi a társadalmi normák és jogi garanciák szilárd alapjait.²⁵ Az egyensúlyra való törekvéssel valamilyen szinten egyet is értek, azonban a közöttük lévő viszony – főleg a legújabb kori, leginkább a „jogon kívüli” történésekből adódóan – szerintem nem csupán egyenrangú, hanem annál differenciáltabb. A fentebb, a megosztáson alapuló gazdaságnál, valamint a platformoknál kifejtett két- illetve többoldalú piacokat példaként használva, ha néha egymással mellérendelő viszonyban is vannak, azonban a gazdasági versenyképesség, valamint tágabban a gazdasági szempontok „kapuőri” szerepet töltenek be a másik kettő, vagyis a biztonság és a bizalom viszonylatában.

²⁴ Dr. Vitkovics Bálint: Az európai unió mesterséges intelligencia szabályozásának koncepciója. Themis 2024. december <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.163> (Letöltés ideje: 2025. 02. 03.) [A továbbiakban: Vitkovics (2024)] 181-182.

²⁵ Vitkovics (2024) 181-182.

Mind a technológia, mind az azt fejlesztő és alkalmazó vállalkozások diszruptív jellegéből adódóan már régóta megjelentek azok az igények, hogy ezeket valamilyen központi módon kezeljék, leginkább a szabályozás útján. Amiatt többszám, mert az Unió hosszú évtizedek során kialakult, változatos területi, és abból adódóan gazdasági és társadalmi összetételéből adódóan nagyon vegyes igények állnak fenn ezen vonatkozásban, amelyek sok ponton ellentétes hatásokat kívánnának meg a jogalkotótól.

- A diszruptivitásból adódóan a piacokon már jelen lévő vállalkozások, valamint a kialakuló új piacokon megjelenni kívánó új startupoknak az áll érdekében, ha a szabályozó, valamilyen szinten protekcionista módon, megvédi a piacokat, és azáltal közvetve a piaci szereplőket, amelynek a legjobb módja a piacra lépési korlátok emelése, az új vállalkozások terheinek növelése. Azonban ez kétélű fegyver, mivel azok a rendelkezéseknek ugyanúgy kell, hogy vonatkozzanak a már meglévő piaci szereplőkre, növelve azok terheit, ellentétes esetben az ilyen rendelkezések – mivel nem egyenlő feltételeket biztosítanak –, könnyen megtámadhatóak lennének mind jogi úton, mind azon kívül.
- A fogyasztó–felhasználók hozzáállása vegyesebb az előző csoportnál, hiszen a diszruptív technológiák és vállalkozások, ezen jellegükből adódóan olyan élénkítő hatással járnak, amin keresztül ők olcsóbban kapják a sokszor számukra jobb terméket vagy szolgáltatást. Azonban az ilyen új vállalkozások sokszor, pont az újdonságuk miatt a már hatályos szabályok fölöttinek vagy mellettinek vallják magukat,²⁶ amiből adódóan viszont elvész az a biztonság, amely ezen rendelkezésekből adódik. Ez érvényes mind a szűken vehető biztonsági és felelősségi kérdésekre vagy a munkaviszonyhoz kapcsolatos aspektusokra,²⁷ de a legújabb technológiák – főleg az MI – mélyreható jellegéből kiindulva még alapjogvédelmi kérdések is felmerülnek.
- A technológiai vállalkozások vonatkozásában pedig az tapasztalható, hogy vagy abban érdekeltek, hogy ne legyen új szabályozás – amiből adódóan építhetnek az ahhoz kapcsolódó sok éves, akár évtizedes gyakorlatra – ilyen módon érvényesítve a diszruptióból származó előnyüket, valamilyen mértékben „kihasználva” a már hatályos szabályozás nem „up-to-date” jellegét. Valamint emellett, főleg, ha a technológia által már nyújtott, valamint potenciális gazdasági előnyök elérnek egy szintet, annak a jobb kihasználása érdekében megjelennek a deregulációs törekvések. Azonban itt is érvényesül az a fentebb említett hatás, hogy a szabályozás „meghaladott” jellege miatt a fogyasztói és a befektetői bizalom is gyengébb, ezáltal csökkentve a potenciális növekedést.

Ezekből adódóan arra az álláspontra jutottam, hogy a szabályozó és a jogalkalmazó előtt olyan feladat állt és áll folyamatosan, amely során közel összeegyeztethetetlen érdekeket kell kompromisszumos formában összhangba hoznia. Ezen feladat kapcsán a releváns szervek – vagyis jelenleg leginkább a Bizottság és a Parlament – az Unió, illetve jogelődjeinek a több évtizedes tapasztalatból adódóan, egy eddig jól bevált gyakorlattal rendelkezik. A Közösségek, valamint az Unió alapjait jelentő Szerződések módosításaiból adódó szakterületi hatásköri bővítések, vagy a tagállami csatlakozások során a jogharmonizációs törekvések, valamint a technológiai okokból korábban már bekövetkező, és emiatt a legújabb technológiáknál is előre

²⁶ Lásd például a **Hiba! A könyvjelző nem létezik.** lábjegyzetet.

²⁷ Lásd a **Hiba! A könyvjelző nem létezik.** és **Hiba! A könyvjelző nem létezik.** lábjegyzeteket, valamint Kiss Gergely Árpád: „Platformizáció” Magyarországon és az Európai Unióban – evidenciák, kérdések és válaszok a platformmunka munkajogi megítélése köréből. PhD értekezés, 2024 Debrecen. Elérhető: <https://hdl.handle.net/2437/382828> (Letöltés ideje: 2025. 02. 08.), valamint Nadas György- Zaccaria Márton Leó: Munkaviszony-e a platformmunkavégzés? Jogtudományi Közlöny 2024/6. <https://doi.org/10.59851/jk.79.06.2> (Letöltés ideje: 2025. 02. 08.) 283-294.

látott és várt kérdések vonatkozásában mind az elmélet, mind a gyakorlat az óvatos, hagyományosnak tekinthető problémamegoldási útvonalat preferálja.

Ezen feladat során legelőször a jogalkalmazó rendelkezik szereppel, ugyanis, ha egy új gazdasági megoldás vagy technológia megjelenésével és használatával megjelenő kérdések megítélése során nem okoz nehézséget az egységes piac szabályainak alkalmazása, akkor az ténylegesen nem is jelent problémát. Vagyis az első lépésben a gyakorlat a már hatályos szabályokat – legyenek azok termékbiztonság, -felelősség vagy akár versenyjog – alkalmazza, és minimális analógiával megoldásra is kerülnek a kérdések. Mintegy „másfelek” lépésnek tekinthető az, amely fentebb, a megosztáson alapuló gazdaságnál kifejtésre került. Vagyis a gyakorlat során a már bevett értelmezéseket és intézményeket olyan mértékben szükséges kitégíteni, hogy megfeleljenek az adott ügynek, amely során több kérdés keletkezik, mint amelyet megold az értelmezés, vagy akár ellenétes eredményre jut, mint aminek azt a megoldást eredetileg szánták.

Ez a lépés adja az alapját a második lépcsőfoknak, amely során már jogalkotói beavatkozás szükséges, hogy mind az így kialakuló gyakorlatot egységesítsék, mind a fentebb kifejtett többirányú társadalmi igényeket beépítsék, így kialakítva egy új szabályozást. Azonban itt is először nem a teljesen új szabályozás alkotása indul meg, hanem a már meglévő szabályozás „frissítése”. Ahogy az az MI Rendeletnél is történt, mert habár az új szabályokat is alkotott – amely az MI, mint technológia újdonságából adódóan elkerülhetetlen volt –, de központi elem, hogy az a már meglévő rendelkezéseket kiegészíti.²⁸ Azonban itt egy jogalkotási folyamat érzékelhető, és mivel a szabályozás tárgyát képező technológiák és vállalkozások alapvető eleme a folyamatos és gyors változás, alappal feltételezhető, hogy a jogalkotói reakció következő lépcsőfoka, vagyis a teljesen új szabályozás alkotása is szélesedni fog, amire már példát is lehet hozni, pont az MI vonatkozásában.²⁹

Ezekből együttesen adódik, hogy az ezen technológiákat, illetve vállalkozásokat szabályozó rendelkezések kapcsán nagyon sokszor található „közös metszet”. Ahogy azt a Mezei Kitti–Träger Anikó szerzőpáros is megállapította, a digitális ökoszisztémát szabályozó jogszabályokban foglalt rendelkezések sok esetben egy vállalkozás ugyanazon tevékenységére vonatkoznak, csak más és más szemszögből. Ebből adódóan a jó gyakorlat kialakítása kulcskérdés, ugyanis, pont a technológiák szinergiájából, egybekapcsolódásából kifolyólag a vállalkozás a tevékenysége során egyszerre több technológiai megoldást is használ. Így, ha a gyakorlat nem megfelelő, akkor egyszerre több, az adott technológiákat vagy piacot szabályozó jogszabályok rendelkezéseit is megsérti. Az ilyen szituációkat a jogszabályok nem, vagy csak minimális mértékben oldják fel, így a megoldás a tudomány,³⁰ de inkább a gyakorlat, vagyis a jogalkalmazó feladatául marad. Az ilyen, illetve ehhez hasonló helyzetek értékelése során pedig olyan „triviálisnak” tekinthető jogelveket is figyelembe kell venni, mint akár a kétszeres értékelés tilalma, amely ezekben a helyzetekben, a kiszabható bírságok óriási mértékéből adódóan, üzletileg, gazdaságilag is jelentős következményekkel járhatnak.³¹

Ezek a jogszabályok, annak ellenére, hogy az alapvető céljaikban és rendelkezéseik túlnyomó többségében gazdasági jellegűek, technológia- és piacsabályozási rendelkezéseket tartalmaznak, egyre nagyobb mértékben foglalnak magukba ezekre építve olyan rendelkezéseket, amelyek alapjogvédelmet látnak el. Ilyenek például a DSA a vonatkozásában

²⁸ MI Rendelet I. melléklet, valamint Vitkovics (2024) 182.

²⁹ Lásd: az MI Rendelet termékfelelősségi „párját”, amely fentebb említésre került, valamint a 18. lábjegyzetet.

³⁰ Lásd például: Tóth András: A digitális átalakulás szabályozása Európában. ORAC Kiadó Kft. 2024. [A továbbiakban: Tóth András (2024b)]

³¹ Mezei Kitti – Träger Anikó: Kockázatok és reziliencia az online platformok és a mesterséges intelligencia európai uniós szabályozásában, MTA Law Working Papers, 2024/1. 13-14.

a szólásszabadsággal, vagy a dezinformációval kapcsolatos rendelkezések, vagy az MI Rendelet alapvető jogi védelmi szakaszai. Ezeknek a betartatása hagyományosan állami feladat³², így az ilyen rendelkezések megjelenése mindenképpen kiterjesztés, kiterjeszkedés. Kiterjesztés amiatt, mert olyan alanyokat von be az alapjogok védelmébe, amelyek erre tradicionálisan legfeljebb „csak” közvetett módon kötelesek, mint a platformok üzemeltetői vagy az MI rendszer alkalmazók. És kiterjeszkedés amiatt, mert az alapjogok védelme alapvetően mindig az adott állam, vagy államalakulat legmagasabb szintű jogszabályában történik meg, vagyis alkotmányokban, alaptörvényekben, illetve az Unió esetében az Európai Unió Alapjogi Chartájában. Ez egyrésztől egyfajta válaszreakcióként is felfogható, ugyanis jelenleg is ez az egyik legvizsgáltabb³³ és leglátványosabb aspektusa ezeknek a jogszabályoknak, de például – ahogy az fentebb bemutatásra került – az MI Rendelet vonatkozásában, az nem képezte részét az eredeti javaslatnak, az csak később, a Parlament javaslatára került beépítésre és elfogadásra.

Ennek a válaszreakciós jellegnek azonban ellentmond, hogy a digitális ökoszisztémát szabályozó jogszabályokban a gazdasági jelleg ellenére, már a jogalkotási folyamatokat megelőzően, valamint azok alatt is, minden esetben stratégiai jelentőségű szerepet kapnak a gazdasági jellegű kívüli szempontok, mint a digitális szuverenitás, az alapvető jogok, a jogállamiság és a demokrácia tiszteletben tartása vagy pedig a polgárok jogainak és törekvéseinek tiszteletben tartása.³⁴ Jó példa erre az MI, ahol már az európai MI Stratégia is megjeleníti, hogy a technológiának emberközpontúnak kell lennie, amely hozzáállás a későbbi dokumentumokban csak továbbberősödött.

De a leglátványosabb mutatója ennek a fentebb bemutatott technológiai és jogi alapokon nyugvó természetes összekapcsolódás, amelynek eredményeképp tulajdonképpen létrejön egy kvázi történeti alkotmány a legújabb technológiákkal összefüggésben. Ezen megközelítés nemcsak a jogszabályok alapjogvédelmi aspektusa miatt alkalmazható, hanem az uniós jogrendszerben való elhelyezkedésükkel is. Ezt kiválóan illusztrálja, hogy a legfontosabb ide tartozó jogszabályok, mint például a fentebb bemutatott DSA-DMA, az MI Rendelet, a fentebb említett DORA, vagy a kiberezilienciáról szóló rendelet³⁵, nemcsak „regulation”, hanem „act”.³⁶ Ezzel is kiemelésre kerülnek az „átlagos” rendeletek sorából, mintegy létrehozva egy új kategóriát, amelyek a tartalmuk és jelentőségük miatt kiemelkednek az uniós besorolás szerint másodlagos jognak minősülő rendeletek közül, azonban nem érik el az elsődleges jogot – vagyis a Szerződéseket és a Chartát – így mintegy kialakítva az uniós jog „másfeledek” szintjét, amelyek jelentőségükben és hatásukban, illetve valamilyen szinten komplexitásukban

³² Menyhárd Attila: A technológiai fejlődés hatása az alapjogok érvényesülésére. Közjegyzői Közlöny, 2022/3. Elérhető: <https://szakcikkkadatbazis.hu/doc/7228324?ts=2022-05-01> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.) 21.

³³ De La Feld, Simone: The EU has already launched investigations into all major social platforms. The real challenge is concluding them. Elérhető: <https://www.eunews.it/en/2025/01/09/the-eu-has-already-launched-investigations-into-all-major-social-platforms-the-real-challenge-is-concluding-them/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.)

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2481 határozata (2022. december 14.) a Digitális évtized 2030 szakpolitikai program létrehozásáról (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj> (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.) 3. cikk (1) a) pont

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/2847 rendelete (2024. október 23.) a digitális elemeket tartalmazó termékekre vonatkozó horizontális kiberbiztonsági követelményekről, valamint a 168/2013/EU és az (EU) 2019/1020 rendelet, és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a kiberezilienciáról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024R2847> (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.)

³⁶ Mezei, Kitti – Träger, Anikó: Risks and Resilience in the European Union’s Regulation of Online Platforms and Artificial Intelligence: Hungary in Digital Europe; In: Gárdos-Orosz, Fruzsina (edit): The Resilience of the Hungarian Legal System since 2010 A Failed Resilience? Cham, Switzerland, Springer International Publishing AG, 2025. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-70451-2> (Letöltés ideje: 2025. 02. 12.) 155.

az elsődleges jog felé tendálnak, mintegy kvázi létrehozva a Letta-jelentésben³⁷ is szereplő „ötödik szabadságot”³⁸, amely a későbbiekben akár a Szerződések rendelkezései közé is emelkedhet.³⁹ Azonban a másodlagos jognak megfelelően az Unió intézményei alkották meg őket a standard együtdöntési eljárás szabályainak megfelelően.

Felmerül a kérdés, hogy ténylegesen szükség van-e erre a már most is hatalmas, és egyre inkább növekvő mennyiségű⁴⁰ és abból adódóan a vállalkozásokra és a gazdaságra is nagyobb terheket jelentő⁴¹ szabályozásra?

Egyik oldalról a válaszom egyértelműen igen. Ugyanis annak érdekében, hogy a legújabb gazdasági megoldások vagy technológiák – amelyek túlnyomó többségükben, mind a már meglévő piacok, mind az azon jelenlévő vállalkozások, de még a fogyasztók–felhasználók szempontjából is diszruptívak – ne egy „légüres térben” működjenek. Az ilyen szituációk a szolgáltató vállalkozások számára mindenképp, de a többi szereplő számára is rövid távon hasznosnak tűnhetnek. A fogyasztók például hamarabb és sokkal szélesebb módon érhetik el a legújabb szolgáltatásokat. Az államok, illetve az Unió gazdasága szempontjából ezek a vállalkozások gyors és nagy mértékű növekedést hoznak. De még a többi, a kihívást pozitívan fogadó vállalkozás számára is inspirációt jelent ezen vállalkozások diszruptív jellege.

Ezzel szemben mélyebben, illetve hosszabb távon tekintve egyre inkább nőnek a negatív oldal elemei minden fél számára. A fogyasztók–felhasználók számára a tudatosság ellenére is, nem lehet kikerülni olyan alapproblémákat, mint a „sötét minta”,⁴² vagy az ingyenesség-kérdéskör.⁴³ A piacok és a gazdaság számára pedig ezek a vállalkozások nagyon gyorsan megkerülhetetlenné, a DMA megfogalmazását továbbgondolva, kapuőrökké válnak, ezáltal erősen redukálva a piacot, amely korlátozó módon hat ki az innovációra, limitálva a piacot az ilyen módon erőfölénybe kerülő vállalkozásokra. Ezzel pedig kényszerhelyzetbe kerül a jogalkotót, melynek ezen szituációban olyan szabályozást kell hoznia, amelynek úgy kell semlegesnek lennie, hogy az ilyen vállalkozásokkal szemben mégis célzott módon hatékony legyen. Eddig a digitális ökoszisztéma szabályozása során – ha a jogalkotási eljárások során volt is ellenállás az érintett felek részéről, és abból adódóan történt módosítás „enyhítés” az adott jogszabályban, de a végeredményként – elfogadott rendelkezésekkel az érintettek is egyetértettek, sőt egy bizonyos idő elteltével támogatták is.

Ezért szerintem a másik oldalról azonban nem szabad annak megtörténnie, hogy ezen szabályozások eredeti célja elvesszen. Ugyanis ezen jogszabályoknak elsősorban meg kell maradnia olyan rendelkezéseknek, amelyek az Unió, valamint a tagállamok gazdaságát segítik. Ez pedig nem egy olyan cél, amely alulértékelhető. Ugyanis míg az Unió gazdasági mérete 2008-ban – érdekes módon a fent bemutatott megosztáson alapuló gazdaság megjelenésekor – még meghaladta az Egyesült Államokét (Unió: 16,2 billió USD, Egyesült Államok: 14,7 billió

³⁷ Letta, Enrico: Much more than a market. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.) (A továbbiakban Letta-jelentés)

³⁸ A Letta-jelentés szerint az innováció szabad áramlása lenne a belső piac ötödik szabadsága. Lásd: Kutasi Gábor: Szabályozási paradigmában ragadva. Elkészült a Letta-jelentés az egységes piac jövőjéről. Elérhető: <https://www.ludovika.hu/blogok/ludeconblog/2024/05/10/szabalyozasi-paradigmaban-ragadva/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)

³⁹ Letta-jelentés 19.

⁴⁰ Lásd: https://www.bruegel.org/sites/default/files/private/2023-07/Tables_Scott_Kai.pdf (Letöltés ideje: 2025. 02. 13.)

⁴¹ BusinessEurope: Reducing Regulatory Burden to Restore the EU's Competitive Edge. Elérhető: <https://www.busesseurope.eu/publications/reducing-regulatory-burden-restore-eus-competitive-edge> (Letöltés ideje: 2025. 02. 18.)

⁴² Tóth András (2024b) 221-223.

⁴³ Tóth András (2024b) 224-225.

USD), addig kevesebb mint 15 év alatt, vagyis 2022-re, az USA megelőzte az Uniót, még hozzá akkor is, ha az időközben kilépő Egyesült Királyságot is hozzászámoljuk (Egyesült Államok 25 billió USD, Unió és Egyesült Királyság együtt 19,8 billió USD). Ha elhagyjuk az Egyesült Királyságot – amit ennél az összevetésnél érdemes is, hiszen megtörtént a Brexit, valamint legújabbán nem az uniós állásponttal szokott egyezni az Egyesült Királyság hozzáállása⁴⁴ – akkor pedig még látványosabb a különbség, ugyanis az Egyesült Államok gazdasága az Unióénak több mint 150%-a.⁴⁵ És akkor még nem lett belevonva az összehasonlításba a fentebb már több esetben is említett Kína, amely mostanra sem a gazdaságának méretéből alapján, sem a legújabb technológiák vonatkozásában betöltött újító, sőt vezető szerepéből fakadóan nem hagyható figyelmen kívül. Kína megfelelő adatait is hozzátéve az Unió jelenleg a második helyen van, de csak ebben a pár évben a 21. század elején, ugyanis a projekciók szerint pár éven belül már meg fog történni a váltás, és Kína átveszi a globális második helyet a gazdaság mérete szempontjából.⁴⁶ Ezek az erőssorrendbeli váltások nemcsak egybeesnek a legújabb gazdasági megoldások és technológiai újítások megjelenésével és az azokra vonatkozó szabályok elfogadásával, hanem összefüggés is kimutatható a kettő között.⁴⁷

Ezekre tekintettel úgy ítélem, szükségesnek látszik, hogy az Unió a legújabb technológiák szabályozásához való hozzáállását valamilyen irányba megreformálja. Van olyan véleménycsoport mind a szakirodalomban⁴⁸, mind a jogalkotásban⁴⁹, amely szerint sokkal jobban meg kéne jelennie a szabályozásokban a fentebb említett alapjogvédelmi szempontokként azonosítható szemléletnek. Főként amiatt, mert az az „előfeltevés”, hogy a technológiai fejlődés minden esetben társadalmilag hasznos, nem helytálló. Valamint amiatt, mert a gazdasági szemléletű hozzáállás következményeképp olyan rendelkezések kerülnek elfogadásra, amelyek akkor sem tudják biztosítani ezeket a jogvédelmi célokat, ha azokat teljesen betartják, illetve betartatják.⁵⁰

Ez a hozzáállás véleményem szerint nem megfelelő. Ez abból adódik, hogy az Unió mind a mai napig gazdasági jellegű közösség, annak ellenére, hogy az eddigi, „természetes” fejlődési iránya abba hat, hogy egyre szorosabb legyen, és a hatékonyság és egységesség érdekében minél több terület és kompetencia kerüljön át a tagállamoktól az Unióhoz, legyen az alapjogvédelem vagy akár külpolitika. Emiatt a gazdasági kompetenciái meghatározóbbak, mint más területen tapasztalható hatáskörei, így a technológia szabályozásnak, annak érdekében, hogy hatékony lehessen, meg kell maradnia eredeti céljainál, legyen az például piacsabályozás, termékfelelősség, vagy termékbiztonság. Ez a gazdaságra való koncentráció jelentette az alapját

⁴⁴ Lásd: például az MI fejlesztése vonatkozásában: Kleinmann, Zoe – McMahon, Liv: UK and US refuse to sign international AI declaration. BBC, 2025. 02. 11. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/articles/c8edn0n58gwo> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁴⁵ <https://www.ft.com/content/80ace07f-3acb-40cb-9960-8bb4a44fd8d9> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁴⁶ Lásd: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/EU/CHN/USA> vagy Darvas, Zsolt: The European Union's remarkable growth performance relative to the United States. Elérhető: <https://www.bruegel.org/analysis/european-unions-remarkable-growth-performance-relative-united-states> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁴⁷ Lásd: <https://www.politicaexterior.com/articulo/una-europa-vasalla-de-eeuu/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 15.)

⁴⁸ Lásd: Sharon, Tamar – Gellert, Raphaël: Regulating Big Tech expansionism? Sphere transgressions and the limits of Europe's digital regulatory strategy. *Information, Communication & Society* 27/15. 2651-2668. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2246526> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) 2662-2663.

⁴⁹ Lásd: az MI Rendelethez a Parlament által benyújtott módosító indítványokat: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_HU.html (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

⁵⁰ Sharon, Tamar – Gellert, Raphaël: Regulating Big Tech expansionism? Sphere transgressions and the limits of Europe's digital regulatory strategy. *Information, Communication & Society* 27/15. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2246526> Elérhető: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369118X.2023.2246526> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) 2662-2663.

annak, hogy a szabályozás hatékony tudott lenni, és így a gazdasági érdekek mellett volt lehetőség más értékek érvényesítésére is.

Azonban ez csak akkor lehetséges, ha az Unió megfelelő gazdasági erővel bír. Ugyanis ahhoz, hogy egy állam – vagy az Unió esetében államalakulat – érvényesülni tudjon szükséges, hogy valamilyen módon versenyképes és „erős”⁵¹ legyen. Az Unió – habár már az integrációs folyamat kezdete óta folyamatosan felmerül, de – pont a gazdasági jellegéből adódóan – nem rendelkezik közös hadsereggel, és nem látszik túl valószínűnek, hogy a közeljövőben meg fog változni.⁵² Így az Unió ebből a szempontból csak a gazdasági erejére támaszkodhat,⁵³ ami azonban – ahogy az fentebb többször említésre került – arányaiban gyengül a világ többi részéhez képest, veszítve így az erejéből. Ennek a folyamatnak a megállításához, illetve visszafordításához pedig az szükséges, hogy az európai versenyképesség szabályozása helyett az európai szabályozás versenyképességére kell koncentrálni.

Az Unió ezen törekvései és hozzáállása, vagyis az európai szabályozás versenyképessége vonatkozásában pedig mindenképp szükséges kitekintés mind a „legnagyobb riválisok”, mind a digitális ökoszisztéma képviselői felé.

Kína, ugyancsak a történelmi hagyományaiból, valamint az ország berendezkedése alapján is egy erősen szabályozói hozzáállással áll a legújabb technológiákhoz.⁵⁴ Azonban támogató hozzáállás tapasztalható a kormányzat részéről, főleg azon vállalkozások esetében, amelyek akár az innováció szempontjából, mint a fentebb említett DeepSeek,⁵⁵ vagy más szempontból,⁵⁶ de zászlóshajóként tudnak viselkedni a két másik legnagyobb piacon, vagyis Európában és az Egyesült Államokban.

De az Egyesült Államok szabályozói hozzáállása vonatkozásában is változás tapasztalható 2025 elejétől. A 2020–24 közötti kormányzat klasszikus módon, egy bizonyos távolságot tartva állt hozzá a technológiákhoz, azon belül főleg az MI szabályozásához, így az egyes területek vonatkozásában – mint a politikai reklámok vagy a deepfake⁵⁷ – elfogadásra is kerültek szövetségi szintű szabályokban. A jelenlegi (2025) kormányzat részéről ennek a folyamatnak az ellentétes lefolyása tapasztalható.⁵⁸ Habár a 2020-24 közötti kormányzat is hozott – a kínai

⁵¹ Lásd: Blanqué, Pascal – Ithurbide, Philippe (edit): Who Will Lead the World Economy? Discussion Paper. Elérhető: <https://research-center.amundi.com/files/nuxeo/dl/48eb8ec3-f795-44c6-9bfc-ee553dc8ae9b?inline=> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.) 12.

⁵² Lásd: <https://www.reuters.com/world/europe/european-countries-will-not-create-one-united-army-says-polands-sikorski-2025-02-16/> vagy Brigazzi, Jacopo: EU top diplomat: We don't need a European army. Politico, 2025. 01. 22. Elérhető: <https://www.politico.eu/article/eu-top-diplomat-we-dont-need-a-european-army/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

⁵³ Moskalenko, Oleksandr: Europe — Too Soft, Not Enough Power. Elérhető: <https://cepa.org/article/europe-too-soft-not-enough-power/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 17.)

⁵⁴ Például a generatív mesterséges intelligenciára vonatkozó ideiglenes intézkedések vagy a platformokra vonatkozó „erős szabályozások” (strong regulations), lásd: Huang, Yiping: The platform economy in China: Innovation and regulation. <https://doi.org/10.2307/jj.399501.11> In: Song, Ligang – Zhou, Yixiao: China's Transition to a New Phase of Development. Canberra, Australia, ANU Press, 2022. 73-88.

⁵⁵ Lásd: <https://www.ft.com/content/27f062b4-cf1f-4353-8d7f-8690d972f2cf> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁶ Például a TikTok rövidvideós platform. Lásd: Finkelstein, Joel – Kussim, Lee et. al.: The CCP's Digital Charm Offensive: How TikTok's Search Algorithm and Pro-China Influence Networks Indoctrinate GenZ Users in the United States. Elérhető: <https://networkcontagion.us/wp-content/uploads/NCRI-Report -The-CCPs-Digital-Charm-Offensive.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.) 22.

⁵⁷ Lásd: <https://www.whitecase.com/insight-our-thinking/ai-watch-global-regulatory-tracker-united-states> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁸ Lásd: a „Safe, Secure, and Trustworthy Development and Use of Artificial Intelligence” (a mesterséges intelligencia biztonságos, biztonságos és megbízható fejlesztése és használata) (Elérhető: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/11/01/2023-24283/safe-secure-and-trustworthy-development-and-use-of-artificial-intelligence>) vonatkozásában hozott elnöki rendelet visszavonása:

kormányzati hozzáálláshoz hasonlóan – támogató intézkedéseket,⁵⁹ azonban ebben változás tapasztalható, főleg az Unióra vonatkozóan. Ugyanis nem csak támogatási, protekcionista hozzáállás figyelhető meg, hanem egy konfrontatív, már-már „támadó” jellegű hozzáállás, külön és kifejezetten az uniós szabályozások vonatkozásában.⁶⁰ Ennek a változásnak az egyik forrása az ezzel párhuzamosan történő hozzáállás változás a platformszolgáltatók, valamint a legújabb technológiát fejlesztő vállalkozások részéről. Ezek a vállalkozások korábban is abban voltak érdekeltek, hogy az egyes jogszabályok minél inkább enyhébb formában kerüljenek elfogadásra, illetve végrehajtásra. Azonban az ezzel kapcsolatos tevékenységük megmaradt bizonyos csatornákon belül mint a jogalkotási eljárás során való lobbizás, vagy az esetleges hátrányos döntések megtámadása. Azonban a legutóbbi időkben ezen vállalkozások részéről is sokkal konfrontatívabb magatartás tapasztalható, mint a szabályozások egyfajta „vámként” való kezelése⁶¹, vagy az eddigi viszonylag együttműködői hozzáállás megfordítása, vagyis a rendelkezések közvetlen megszegésének kockázatának direkt felvállalása, remélt kormányzati háttértámogatással.⁶²

Mindezekből adódóan kiemelten fontosnak, sőt, meghatározónak tartom, hogy az Unió képes lesz-e tartani, és ha igen milyen mértékben a legújabban meghatározott irányvonalat, és az ilyen módon meg- illetve visszaerősödő uniós gazdaság – potenciálisan kiegészülve az Unió katonai erejével⁶³ – megfelelő háttérrel tud-e nyújtani ahhoz, hogy az Unió és az Egységes Piac emberközpontú alapértékei megfelelő módon legyenek érvényesítve a digitális ökoszisztéma kapcsán is.

<https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/removing-barriers-to-american-leadership-in-artificial-intelligence/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁵⁹ Mint a CHIPS Act a félévetőgyártás egyesült államokbeli támogatásáról (Elérhető: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ167/pdf/PLAW-117publ167.pdf>), vagy a félévetők kínai elérésének korlátozása, lásd: Tedford, Owen: Biden Lays The Groundwork For Trump To Target Chinese Semiconductors. Forbes, 2025.01.15. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/owentedford/2025/01/15/biden-lays-the-groundwork-for-trump-to-target-chinese-semiconductors/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁶⁰ Lásd: Doan, Lynn – Stolton, Samuel: Trump Blasts EU Regulators for Targeting Apple, Google, Meta. Bloomberg, 2025. 01. 23. Elérhető: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-01-23/trump-blasts-eu-regulators-for-targeting-apple-google-meta> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁶¹ Lásd: Haeck, Pieter: Meta chief lobbyist slams EU tech laws and fines. Politico, 2025. 02. 04. Elérhető: <https://www.politico.eu/article/meta-chief-lobby-eu-tech-artificial-intelligence-fines-marketplace-joel-kaplan/> (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁶² Lásd: Zódi Zsolt: Mi történik a Facebooknál? A január 7-i Zuckerberg-bejelentés elemzése. Elérhető: <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2025/01/10/mi-tortenik-a-facebooknal/>; vagy https://hvg.hu/tudomany/20250304_dsa-fcc-brendan-carr-biralat-szolasszabadsag (Letöltés ideje: 2025. 02. 20.)

⁶³ Lásd: Tidey, Alice: Von der Leyen pitches '€800bn' defence package ahead of EU leaders' summit. Euronews, 2025.03.04. Elérhető: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/03/04/von-der-leyen-pitches-800bn-defence-package-ahead-of-eu-leaders-summit> (Letöltés ideje: 2025. 03. 07.)



Nyilvántartási szám: DEENK/488/2025.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Mazsu Dániel
Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10066440

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (5)

- 1. Mazsu, D.:** Latest Regulatory Developments regarding Artificial Intelligence in Hungary and the EU: The provisions of the AI Regulation entering into force and the most recent developments regarding AI in Hungary.
Debreceni jogi műhely. "Accepted by Publisher", [1-18], 2025. EISSN: 1786-5158.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: B
- 2. Mazsu, D.:** A DMA és a DSA vizsgálata a többoldalú piacok és a platformok határterületéről.
In: A vadnyugat vége? : Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról. Szerk.: Koltay András, Szikora Tamás, Lapsánszky András, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 363-378, 2024. ISBN: 9789632586311
- 3. Mazsu, D.:** Fehér könyv és stratégia: MI szabályozási kezdeményezések az Európai Unióban és Magyarországon.
Pro futuro. 12 (1), 119-137, 2022. ISSN: 2063-1987.
DOI: <http://dx.doi.org/10.26521/profuturo/2022/1/11367>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
- 4. Mazsu, D.:** Jog és a mesterséges intelligencia: Új szereplő, régi alakzatok? (Gondolatok Jacob Turner könyve kapcsán).
Pro futuro. 9 (1), 137-145, 2019. ISSN: 2063-1987.
DOI: <http://dx.doi.org/10.26521/Profuturo/2019/1/5447>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A





5. Mazsu, D.: Uber típusú platformok és az európai versenyjog kapcsolata.

In: A jog tudománya, a mindennapok joga I. : konferenciakötet. Szerk.: Szűcs Lászlóné Siska Katalin, Talabos Dávidné Lukács Nikolett, Papp László, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 67-86, 2019. ISBN: 9789634900566

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerint:

„A” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 2, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 2

„B” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 1, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 1

A DEENK a Jelölt által a Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudánymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2025.08.25.



University Doctoral (PhD) Dissertation Abstract

Principles of the Digital Single Market

The European Union's attitude and its changes towards the digital ecosystem

Dr. Daniel Mazsu

Supervisor: Prof. Dr. Veronika Szikora



UNIVERSITY OF DEBRECEN
Marton Géza Doctoral School of Legal Studies

Debrecen, 2025

7 Background and objectives of the thesis

It is almost a cliché, but the latest technologies, especially since the middle of the 20th century, change very quickly, sometimes even in a span of a few months. What latest technology is means a different thing in 2010, 2018, or even within a year, as it did in 2022⁶⁴.

Because of these rapid changes, but on some level in spite of them, the law, especially a legislator, must deal with them. Because the effects of these technologies are of particular concern to the public and, through it, to the legislator both in Hungary and in the European Union. There are several common points in the latest technologies, but almost all of them, and even the most important ones, such as online platforms, drones, blockchain or even artificial intelligence, always have in common, that they are so called disruptive technologies. This means that it does not only bring a new solution to a given area or market, but it completely disrupts it, transforms the existing relations there, and can even trigger cataclysmic effects such as pushing the traditional market into irrelevance and creating one or more completely new markets, not to mention social phenomena that appear beyond the market-economic effect, partly based on the economical ones.

The European Union also recognized these, but it did not deal with each technology separately, but with an ever-changing name – such as the European Digital Single Market⁶⁵ or the European Digital Decade⁶⁶ – treated modern technologies together. Within the framework of these programs, although it has separately regulated certain technologies, such as the abolition of roaming charges in the case of telecommunications technology⁶⁷ or the regulation on the free flow of non-personal data⁶⁸, they have been treated, at least the level of communication, as a single unit, based on the same principles in order to achieve the same objectives.

As a personal antecedent of the dissertation, and more broadly of the doctoral research itself, it can be considered that I have always been interested in the current latest technology, both in its structure, as well as operation and effects. With my choice of career as a lawyer, the latter line of interest was strengthened, which continued to be more of a personal interest until my exchange program to Germany in 2015-16. However, what I learned there, as well as the different perspectives I received from my fellows and teachers there, and the reinforcements I received during these conversations, prompted me to deal with the topic more thoroughly.

My graduate thesis and the research carried out for it can be considered as the first, or rather step zero, where I researched the sharing economy, which was a novelty then, highlighting the reactions of the EU and some Member States to the economic phenomenon at the time. As part of this, I presented the conflict that developed in connection with the regulations of the EU and

⁶⁴ See: ChatGPT, developed by OpenAI, and the GPT-3 engine behind it at the time reached 1,000,000 users 5 days. Available at: <https://www.statista.com/chart/29174/time-to-one-million-users/> (Downloaded on: 16.12.2024)

⁶⁵ European Digital Single Market (archived). Available: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/digital-single-market/> (Downloaded on: 27.05.2025)

⁶⁶ Europe's Digital Decade: the 2030 targets. Available: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en (Downloaded on: 27.05.2025)

⁶⁷ Regulation (EU) 2022/612 of the European Parliament and of the Council of 6 April 2022 on roaming on public mobile communications networks within the Union (recast) (Text with EEA relevance) OJ L 115, 13.4.2022, p. 1–37. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0612> (Downloaded on: 27.05.2025)

⁶⁸ Regulation (EU) 2018/1807 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 on a framework for the free flow of non-personal data in the European Union (Text with EEA relevance.) OJ L 303, 28.11.2018, p. 59–68. Available: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1807/oj/eng?uri=CELEX:32018R1807> (Downloaded on: 27.05.2025)

several member states, which are based on traditional market ideas, against two- and multisided markets.

During the research of that, the decision to continue with the topic even further and even more deeply was further strengthened. However, the experience from the research also prompted a re-evaluation of the topic. Namely, even then, due to the large-scale spiderweb-like interconnection of the latest technologies, I was following the latest developments in legislation and enforcement of several technologies and phenomena, like self-driving cars, artificial intelligence, blockchain or drones. During this, I recognized that even though there is a forward-thinking approach to most legislators, there are still something that can best described as "waves".

By this I mean that when a piece of technology or an economic solution becomes popular, it first comes into the focus of public opinion, and then, most of all, because of that, it also comes into focus of the legislator. And this also means a fast, almost rhapsodic change in attention to the latest technologies, as the buzzwords are particularly strong, which can change the focus of markets and society in a matter of weeks.

This led me to restructure the topic of my research in such a way that the social and legal "waves" that emerge around such buzzwords influence the outcome as little as possible. Moreso, they can even form one of the bases of the result by examining whether there is a correlation or similarity between them and their effects.

As a result, elevating the topic resulted in two directions:

- at the territorial level: the EU and Hungary, with an outlook and impact on global relations,
- and at the level of abstraction: the basic principles of technology regulation, for the correlation and similarity analysis between the aforementioned waves.

8 Relevance of the research

This restructuring has helped to ensure that the research is continuously relevant in several respects, and that the content of the resulting dissertation remains relevant.

One of these is the fact that research can show new scientific results. If I had not elevated the topic and it had remained at its previous level of territory or abstraction, it could have been carried out in any case only in connection with a piece of technology and, through it, with a buzzword. As a result, it would inevitably have joined the wave described above, strengthening it, but making it very difficult, almost impossible, to set new and relevant results.

Such a situation would also have ignored the above-mentioned spiderweb structure. In the course of my work both in research and in my non-research workplaces, I have experienced that even though it is possible to highlight a particular piece of technology, in relation to a research or a project, but in order to be able to carry out research beyond a certain scientific level and create a complex work as a result, the high degree of interconnection between the latest technologies must be taken into account. This relationship is present among pieces of technology not only from the IT and engineering side, but also from the economic and social point of view, so in order to be able to make relevant statements in the field of law, it can only be done at the restructured, elevated level described above.

A further, almost natural element of the research was the recognition and verification that the presentation of the current state and the exploration of possible consequences and (probable) later paths based on it represent only a stage, a milestone in the topic. Thus, in order for the

resulting paper to be able to provide as complete of a context as possible for later research carried out by me or others regarding the topic, it is necessary to emphasize this as an intermediate milestone. I wanted to achieve this by presenting in the dissertation the broader elements of the historical environment and developments relevant to the topic, as well as the narrower, more related parts of economy, market and technology regulation.

9 Hypotheses of the research

Due to the longer research time, the restructuring of the topic, the placement of the topic in a larger – historical and territorial – context, and the spiderweb structure between the state-of-the-art technologies mentioned several times above, quite a few questions arose during the research. Thus, it seemed better to sort them out and group them at some level. I did this and thus I created so called "hypothesis bouquets".

The first group of hypotheses is directed at the context, and more specifically at the historical context. The purpose of these is to explore how the most relevant organization in terms of the choice of topic, i.e. the European Union, has reached the level in both experience and tools to implement today's market and technology regulation. This group of hypotheses includes the following questions:

- *To what extent can the various challenges of the Single Market be seen as antecedents?*
- *If they can be considered as antecedents, how successfully did they solve the than given problem?*
- *During european integration, was there a time at all when the Communities dealt with modern technology separately, even in particular?*
- *If so, to what extent can it be considered a precursor or antecedent of the modern regulation of the latest technologies?*

Based on the answers received on the questions above, I developed the following "hypothesis bouquet", with the aim of which was to determine how today's EU analyzes and solves a market regulation problem. Precisely because of the high degree of interconnectivity, the problem arises here as well, that this market cannot be easily separated, which is manifested in terms of technology, markets and market structures. To investigate this area, I used the following questions:

- *Has the EU single market ever encountered an issue where its entire functioning was at risk?*
- *If so, how did the EU solve it then?*
- *Is that solution still relevant, or has the problem changed so much that new solutions are required?*
- *Is the development of the field of law continuous or intermittent?*
- *Has regulation remained at its original level, or has there been a "level-up", elevation in any way?*

With technology regulation, I followed the regulation of several technologies during the research, precisely in order to be able to compare the "waves" described above with each other. However, from the very beginning of the research, due to both technical and technological interest, I paid special attention to artificial intelligence (AI). Therefore, I chose this piece of technology to examine and demonstrate how the regulation of a modern and disruptive technology is being developed in the EU, and its effects and implementation in the Member States. To find out, I formulated the following questions:

- *How long has the EU been dealing with AI in depth?*
- *How did you start dealing with it, at what level, in what documents?*
- *Is there a continuity in the principles and attitudes?*
- *How reactive is the legislator with regard to the social issues that arise in the meantime?*
- *What are the tasks and reactions and legislation of the Member States in this area?*

Based on the three hypothesis groups presented above and the results found in the course of the research, a fourth hypothesis group has continuously emerged due to the raised level of abstraction, the aim of which is to shed light on the connections, similarities and differences between the "waves" based on the areas presented in detail in the dissertation and further examined during the research, and to be able to make comprehensive statements about them. These issues include:

- *To what extent do these regulations, rules and regulatory packages correspond to the trends so far?*
- *How much previous experience is used? To what extent can new solutions be applied?*
- *Do they seem to be suitable for fulfilling their purpose in their current form?*
- *If so, how can they shape EU and global relations?*
- *If not, what is the reason for this? How can they be made suitable for their intended purpose?*
- *Is there a need for specific legislative changes or a complete change of attitude on the part of the EU?*

10 Structure of the dissertation

The structure of the dissertation is divided into three units at the conceptual level. The first is to provide historical context. This is necessary, as in the later parts, the role of previous solutions and the "traditional" attitude is significant in several places. So, in order to avoid giving it individually in each case, it is done at the beginning of the dissertation. The second unit is a presentation of the current situation: modern market regulation through the sharing economy's example and technology regulation through the example of AI. The third unit summarizes the results based on the findings of these two research units and reviews the questions of the fourth hypothesis group and the answers found to them.

Specifically, the dissertation consists of five numbered chapters. The first of these is titled "the emergence and development of European integration, with a focus on economic harmonization and the common market", and according to the former grouping, it corresponds to the first unit. The chapter presents the most important stages of European integration that have a broader or narrower relevance to the topic, thus presenting the directions followed or not. The second chapter "the sharing economy, competition law, platform law in the European Union", which belongs to the second unit, analyses the process of market regulation in the EU and in some Member States through the example of the sharing economy, bi- and multisided markets and emerging platform law, building on the first chapter. The third chapter is titled "the beginnings of AI regulation in the EU and Hungary: the White Paper and the Hungarian Strategy" and, building on the above-mentioned continuous research focus, presents the directions of technology regulation of the EU and Hungary at the time, through a key document from domestic and EU regulation of AI, providing a further basis for the next chapter, which represents a further conceptual step. The fourth chapter is about the EU's AI Regulation⁶⁹,

⁶⁹ Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU)

presenting and analyzing its provisions, comparing it with the original objectives, the previous versions, its "competitors" in global regulation, and building on the contents of the third chapter, it presents the Hungarian reaction to this piece of regulation. The fifth and final chapter can be corresponded to the third unit, which summarizes the results of the previous chapters, analyzing, evaluating and placing them in a European and global context.

11 Research methods

The main method of the dissertation was the analysis of legislation, court judgments and the relevant literature, with a special emphasis on the method of comparative analysis. Since these sources are only published after a certain period of time in relation to a given technology or phenomenon, where no scientific analysis is yet available or there has been little literature on this topic, I used other appropriate articles containing the latest information in order to best follow the possible effects or trends. In the course of researching both literature and non-literature sources, for personal reasons I strived to work from open access sources wherever possible.

12 New scientific results of the thesis

The development of European integration was made in several directions, in its important processes often in parallel and in several directions. One direction is that potential Member States, most of which later actually became Member States, had to adapt their legislation to EU rules and become EU compliant. This required mixed regulatory processes, as in many cases additional regulations had to be adopted in addition to the existing national regulations in order to ensure that the Community legislation already in force was uniformly valid and effective. However, in contrast to this, deregulatory activities often had to take place, which were either aimed at dismantling general market barriers, which also posed barriers within the Member States, or aimed at abolishing protectionist rules that were not a problem until the accession of the given state. The other direction is the continuation of the second regulatory line of potential Member States. Namely, the countries that are currently Member States, in some cases even a centuries perspective, have been the founding Six within the framework of the most recent European integration for the previous seventy-five years, while the other Member States have been continuing the process of unifying the market that is the basis of the single market as part of their integration process. Nevertheless, there are still provisions and regulations in the EU market for products and services that counter to this. Thus, the elimination of these is a continuous work of the EU bodies.

The experience gained during the process of European integration is also that rule-making cannot always be directed towards the opening up of markets and their liberalization. Moreover, it is worth interpreting this in a broader sense, as the proper functioning of the markets has a direct impact on the social, social and even political life of all EU citizens. Accordingly, in all cases, including Single Market regulations and provisions on digital technologies, the Union should only create legislation that solves an actual current or foreseeable future problem, is properly substantiated and takes into account not only the economic impact regulation on the Single Market, but also its direct or indirect effects on other social and cultural constructs.

And this process is becoming more and more complex, despite the fact that both the legal systems of the Union and the Member States provide adequate answers to many situations, including a large number of products and services, both individually and interconnected with

No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (the Artificial Intelligence Regulation) (hereinafter: AI Regulation)

each other. However, only one of the reasons for the complexity is the already existing regulatory system. Another reason is to be found in the subject of regulation. Whereas in the past, a period that ended in 2000 at the latest for the purposes of this paragraph, but rather in the mid-1990s, it was relatively easier to apply the analogy often used by legislation and law enforcement at global, European and Member State level for certain newly emerging products and services and their markets. The application of analogy – of course, by specializing in the appropriate specificity of the given product or service – was one of the guarantees that the regulation would form a uniform system.

This was also the very first starting point for the latest digital technologies, digital markets and other solutions directly derived from, as well as other solutions based on them, such as the sharing economy or platforms. At the turn of the 1980s and 1990s, the White Paper on the Single Market envisioned that the regulation of 'new technologies and services' would be primarily with analogy of the already existing provisions, and only if that was not possible, with the creation of new rules that either adapt the existing legislation in such a way that ensures that interpretation by analogy will not result in an application that conflicts or completely contradicts with the purpose of the original legislation. Only as a last resort can completely new regulation be made.

This is completely related to the previous attitude that was also experienced with the internet. The internet, which was one of the latest technologies at that time, and the activities carried out through it, such as the sharp increase in the number of “distance transactions” resulting from electronic commerce, or the cross-border nature of the services offered, also required special legislation, such as in the E-Commerce Directive⁷⁰, partly due to technology and partly to prevent or reduce fragmentation of applicable law within the EU. However, “even newer” technologies, especially from the 2010s onwards, have triggered fundamental changes in both the services provided and their markets, for which it can be said that EU law was less prepared compared to previous technological innovations. This is very well illustrated by the spread of the sharing economy in the early 2010s, as well as the interaction of that phenomenon with the traditional economy, the emergence of a "new" competition law, and the emergence of a parallel platform law.

The sharing economy took center stage after the 2008 economic crisis, as it was seen as one of the engines of economic recovery due to the explosive development of the underlying business models. But as it turned out later, this increase was not only due to this. The functioning of the actors of the sharing economy – in addition to the clear and recognized economic positives – has raised more and more problems at both EU and Member State level. On the one hand, the Commission has taken a passive attitude towards the sharing economy, despite the fact that it clearly considered it to be positive, and has made recommendations regarding the existing legislation, leaving the answer to questions practically to the law enforcement authorities in the Member States and to the Court of Justice. These bodies tried to resolve the "chain of problems" of the sharing economy either by analogy with the existing rules or by creating new rules by "breaking it up" at one of its elements, solving that issue, and making the other elements of the chain irrelevant. However, in my opinion, these could only have worked as temporary solutions. The members of the sharing economy, especially the interconnecting platforms, would always have reopened the issues considered closed due to their innovative attitude and disruptive nature, forcing these bodies and organizations to constantly rethink previous solutions. It seems

⁷⁰ Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market OJ L 178, 17.7.2000, p. 1–16. Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32000L0031> (Downloaded on: 23.05.2023)

to me that there is still a great chance of this due to the dynamic development of the sharing economy.⁷¹

Thus, the Commission has rightly tried to solve the problems one level higher when it turned to platforms, that include sharing economy as well. However, in the beginning, similarly to the sharing economy, it did not treat issues related to platforms as a regulatory issue, but as a purely market, and within that a competition law issue. At first, this was an effective tool, but this attitude gradually became more and more cumbersome for several reasons. Competition law, due to its fundamental nature, could only intervene ex post, which dragged on for many years due to the very complex nature of the infringements committed by the platforms, during which the infringement continued. The ease of communication, which was an advantage in the beginning, was increasingly becoming a disadvantage, as most of the proceedings were against non-European companies, which raised the accusation of bias against them.

The EU legislator embarked on an intensive rule-making process, which was mainly based on four factors:

5. the intention to overcome industrial, political and digital developments and the fragmentation of the internal market;
6. the Commission's difficulties with traditional competition policy instruments;
7. suggestions from experts and stakeholders working in this field, including advisors invited by the Commission;
8. and the power of the corporate lobby, which, however, proved to be divided and thus unable to prevent the progress of the regulation, is not negligible.

An important role was also played by the failure of a competing reform plan, while there were precedents that provided a successful model for ex ante regulation.⁷² The EU legislator based on these to create a new regulation focusing specifically on platforms, including the largest giant platforms.

The biggest milestones in this field so far are the adoption of the DSA⁷³ and the DMA⁷⁴. With these legislations, the "GDPR effect" is expected to prevail in this area of law as well, according to which businesses, even if they were considered winners of the previous state, are better off with transparent rules, the resulting increase in consumer confidence and the reduction of regulatory pressure, than with the less regulated, "Wild West" nature of the previous legal environment. But the DSA and the DMA are not the end of the process, but only a milestone, as the EU's platform law is a constantly, if not rapidly evolving area of law.

This area is currently one of the most active areas of the EU, as shown by the fact that the Commission regularly requests information⁷⁵ from companies designated as giant online

⁷¹ Value of the sharing economy worldwide from 2021 to 2024 with a forecast for 2027 and 2030 Available: <https://www.statista.com/statistics/830986/value-of-the-global-sharing-economy/> (Downloaded on: 10.08.2025)

⁷² Cini, Michelle – Czulno, Patryk: Digital Single Market and the EU Competition Regime: An Explanation of Policy Change. *Journal of European Integration*, 44/1. Available at: <https://doi.org/10.1080/07036337.2021.2011260> (Downloaded on: 20.01.2025) 42-43.

⁷³ Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a single market for digital services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance) Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/hun> (Downloaded on: 21.01.2025)

⁷⁴ Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on competitive and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) (Text with EEA relevance) Available in <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022R1925> (Retrieved on 21.01.2025)

⁷⁵ See <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses> (Downloaded on: 31.01.2025)

platforms and very popular online search engines, and there are also more in-depth investigations into both DSA⁷⁶ and DMA⁷⁷. But just like in the case of the sharing economy, or on the basis of it at some level, the norms already laid down are also constantly examined, and from several perspectives. On the one hand, this includes the sphere within law, such as the examinations mentioned above and their implementation, or the ambiguities surrounding basic conceptual questions that can be compared to the operational and definitional issues between the sharing economy and the traditional economy. Some of them are at such a level that the concept and scope of use of the platform itself is questionable. In this regard, it can be seen that the Commission is the sole executor of the regulations, and similarly to the increase in the EU's territory and competences, it is developing an expansive, expansive position, extending the scope of the regulations⁷⁸ and strengthening the direct enforcement activities of EU bodies in recent decades⁷⁹.

With regard to the sharing economy and platform law as a larger unit, the EU law enforcer and legislator have reached the point where a special piece of legislation or a package of legislation is needed in this area in order to start solving the problems raised in the long term, not only as part of a longer development process, but also as part of a longer process of changing attitudes.

The AI Regulation is an outstanding document in several respects. It is one of the culminations of the legislative process on AI as a technology at EU level, and so far, the most significant. It also stands out on a global scale, as it is the first such legislation in the world in terms of complexity. But in both respects, it must be emphasized that the AI Regulation is not a final destination. Legislative procedures are underway all over the world concerning technology and some of its social impacts. These include the AI Bill of Rights' draft in the United States, the White House commitments and executive orders, the proposed AI and Data Act in Canada, the AI Bill in Brazil, the Digital India Act in India, or the Temporary Measures for Generative AI, or the Deep Synthesis Regulation in China.⁸⁰ The same happens within the EU as well, as for example, the new directive on liability for defective products⁸¹ or preparation on the code of practice on general-purpose AI models⁸² were adopted after the publication of the AI Regulation. But they also continuously affect each other, which can be seen very well in the case of the AI Product Liability Directive, as it would have been the product liability counterpart of the AI Regulation, mainly based on the Parliament's resolution⁸³, but due to acceptance of the new General Product Liability Directive, its adoption is currently suspended for an

⁷⁶ See the investigation against X (formerly Twitter), <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-addresses-additional-investigatory-measures-x-ongoing-proceedings-under-digital-services> (Downloaded: 31.01.2025)

⁷⁷ See the investigation against Apple, https://digital-markets-act.ec.europa.eu/commission-seeks-feedback-measures-apple-should-take-ensure-interoperability-under-digital-markets-2024-12-19_en (Downloaded: 31.01.2025)

⁷⁸ Dr. Zanathy Anna: A közösségi média platformok jogi meghatározásának nehézségei a DSA előtt és alatt. Themis December 2024 <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.184> (Downloaded on: 31.01.2025) 200-201.

⁷⁹ Strihó Krisztina – Szegedi László: A Digitális Egységes Piac kezdeti lépései – egységes uniós szabályozás eltérő tagállami végrehajtása? Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2023/4., 127–147. <https://doi.org/10.32575/ppb.2023.4.7> (Downloaded: 16.12.2024) 133.

⁸⁰ Dr. Dóra Petrányi (CMS), Dr. Katalin Horváth (CMS): Practical Issues of the AI Act. Lecture on 22.10.2024.

⁸¹ Directive (EU) 2024/2853 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2024 on liability for defective products and repealing Council Directive 85/374/EEC (Text with EEA relevance) Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024L2853> (Downloaded on: 10.01.2025)

⁸² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> (Downloaded: 10.01.2025)

⁸³ European Parliament resolution of 20 October 2020 with recommendations to the Commission on a civil liability regime for artificial intelligence (2020/2014(INL)) Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020IP0276> (Downloaded on: 10.01.2025)

indefinite period of time.⁸⁴ The primary reason for this is that preparation should not be an additional burden for businesses.⁸⁵

As a result of the gradual entry into force of the AI Regulation, the provisions that will be applied first, the first and therefore the most serious provisions of the Regulation, have entered into force in February 2025. They were followed by the application of the relevant requirements to general-purpose AI models marketed after June 2025 and the application of the Regulation almost in its entirety after 24 months after publication, including the high-risk requirements for the use cases listed in Annex 3. Two sets of exceptions were granted: general-purpose AI models placed on the market before June 2025 and the application of high-risk requirements to products covered by existing EU product safety legislation.

As a result, the interpretation of the regulation is currently carried out in two directions: one is jurisprudence, which uses its traditional methods of interpretation, and the other is practice of law, a textual and compliance⁸⁶ analysis, which tries to interpret the law in relation to specific AI models and systems of companies. The AI Regulation is prepared and prepared both directly and indirectly to be modified and updated based on the latest scientific results and practical feedback. The most important reason for this can be found in the White Paper about AI. The most important goal of the EU legislator with the regulation was to create and strengthen trust in technology in three directions:

4. to the consumer-user so that they can have confidence in products and services containing AI as they comply with the AI Regulation and are therefore available in the Union;
5. to the service provider so that it does not have to operate its technology based company in an outdated set of rules, thereby exposing it to the risk that they are not interpreted or cannot be interpreted in accordance with the situation in the event of a legal dispute;
6. legislator and enforcer that the EU legislator and the EU and Member State implementing authorities are able to create regulations that respond appropriately to social impacts in the case of such a revolutionary technology and to enforce it at the highest professional level.

As Bálint Vitkovics sums it up very well, the AI Regulation intends to build this trust on three pillars:

4. Security: Security is at the center of the Commission's regulatory approach, promoting the use of trustworthy AI. It is a fundamental objective, from which the need for consumer information, explainability and transparency follows, thereby increasing user trust.
5. Risk-based approach: The governance of AI applications is not based on a uniform classification, but on a risk-based classification. A robust risk analysis allows for differentiated interventions, especially for high-risk schemes where stricter regulatory measures are needed.
6. Liability and legal integrity: The regulatory framework aims to support the development of AI technologies while preserving fundamental legal standards such as data protection, consumer protection or product safety. The Commission considers that fine-tuning existing legislation is sufficient and does not require a complete overhaul, so that the

⁸⁴ See <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=celex:52022PC0496> (Downloaded on: 10.01.2025)

⁸⁵ <https://www.digitaleurope.org/news/snap-reaction-to-the-ai-liability-directive/> (Downloaded: 10.01.2025)

⁸⁶ See: dr. Ambrus István: A compliance jelentése és alapkérdései. Available at: <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/a-compliance-jelentes-es-alapkerdesei/> (Downloaded on: 12.01.2025) Paragraphs 5-6.

legal system responds to technological change as an adaptive rather than a radical reform.⁸⁷

I agree with Vitkovics that the AI Regulation and the further European AI regulation, that is expected to follow, must strike a balance between technological innovation, economic competitiveness and the protection of fundamental values such as human rights and security. An integrated approach to legal, ethical and technical aspects is essential for the EU to be both a leader in global AI development while maintaining a solid foundation of societal norms and legal guarantees.⁸⁸ I agree with the pursuit of balance on some level, but the relationship between them – mainly due to the most recent events, mostly "outside the law" – is not only equal, but more differentiated. Using the examples of the two- and multisided, even if they are sometimes on the same level, economic competitiveness and economic aspects play a "gatekeeper" role in relation to the other two, i.e. security and trust.

Due to the disruptive nature of both technology and the companies that develop and use the given piece of technology, there has long been a need to manage them in a centralized way, mainly through regulation. It is plural as European Union that has developed over many decades has very mixed territorial and, as a consequence, economic and social composition, is very mixed needs in this regard, which would require the legislature to achieve opposing effects on many points.

- Due to disruptiveness, it is in the interest of companies already present in the markets, as well as new startups wishing to appear in emerging new markets, if the regulator, in some degree of protectionism, protects the markets and thereby indirectly the market participants. The best way to do this is to increase the barriers to entry and increase the burden on new businesses. However, this is a double-edged sword, since those provisions must apply in the same way to existing market operators, increasing their burdens, otherwise such provisions would be easily challengeable both legally and “extra-legal”, since they do not provide a level playing field.
- The attitude of consumers and users is more mixed than the previous group, as disruptive technologies and businesses, due to their nature, have an invigorating effect through which they get a product or service that is often better for them at a lower price. However, such new businesses often claim to be above or next to the rules already in force precisely because of their novelty,⁸⁹ which in turn loses the security that comes from these provisions. This applies to both narrowly understood safety and liability issues or aspects related to employment,⁹⁰ but starting from the profound nature of the latest technologies, especially AI, fundamental rights issues also arise.
- With regard to technology companies, it can be seen that they are either interested in ensuring that there is no new regulation – as a result of which they can build on the many years or even decades of practice related to it – thus enforcing their advantage

⁸⁷ Dr. Vitkovics Bálint: Az európai unió mesterséges intelligencia szabályozásának koncepciója. Themis December 2024 <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.163> (Downloaded on: 03.02.2025) [Hereinafter: Vitkovics (2024)] 181-182.

⁸⁸ Vitkovics (2024) 181-182.

⁸⁹ See for example: Cohen, Noam: How Tech Firms Like Uber Hide Behind the „Platform Defense”. Wired, September 13. 2019. Available at: <https://www.wired.com/story/how-tech-firms-like-uber-hide-behind-the-platform-defense> (Downloaded on: 17.01.2025)

⁹⁰ See Kiss Gergely Árpád: „Platformizáció” Magyarországon és az Európai Unióban – evidenciák, kérdések és válaszok a platformmunka munkajogi megítélése köréből. PhD thesis, 2024 Debrecen. Available at: <https://hdl.handle.net/2437/382828> (Downloaded on: 08.02.2025) and Nadas György- Zaccaria Márton Leó: Munkaviszony-e a platformmunkavégzés? Jogtudományi Közlöny 2024/6. <https://doi.org/10.59851/jk.79.06.2> <https://doi.org/10.59851/jk.79.06.2> (Downloaded on: 08.02.2025) 283-294.

from disruption and to some extent "exploiting" the non "up-to-date" nature of the regulation already in force. In addition, especially when the economic benefits already provided by technology and its potential reach a level, deregulation efforts appear in order to make better use of it. However, the above-mentioned effect is also present here, that due to the "outdated" nature of the regulation, consumer and investor confidence is weaker, thus reducing potential growth.

As a result, I came to the conclusion that the regulator and the law enforcer had and still have a task in the course of which they have to reconcile nearly irreconcilable interests in a compromise form. In relation to this task, the relevant bodies – currently mainly the Commission and the Parliament – have a well-established practice due to the decades of experience of the Union and its legal predecessors. With regard to the expansion of competences in the field resulting from the amendments to the Treaties on which the Communities and the Union are founded, or in the course of the accession of the Member States, in the course of legal harmonization efforts, as well as with regard to issues that have already arisen for technological reasons and are therefore foreseeable and expected even in the case of the latest technologies, both theory and practice prefer the cautious, traditional problem-solving route.

In the course of this task, the role of the law enforcer, as is the application of the rules of the single market does not cause any difficulties in judging the issues arising from the emergence and use of a new economic solution or technology, then it is not really a problem. In other words, in the first step, the practice will apply the rules already in force – be they product safety, liability or even competition law – and the issues will be resolved with minimal analogy. It can be regarded as the "first-and-a-half" step. In other words, in practice, it is necessary to expand the already established interpretations and institutions to such an extent that they correspond to the given case, in the course of which more questions arise than the interpretation solves or even reaches a result contrary to what the solution was originally intended to be.

This step provides the basis for the second step, during which legislative intervention is necessary to unify both the practice developed in this way and to incorporate the multi-directional social needs expressed above, thus creating a new regulation. However, here too, the creation of a completely new regulation will not be the first to start, but the "updating" of the existing regulation. As it happened with the AI Regulation, although it also created new rules – which was inevitable due to the novelty of AI as a technology – it is a central element that it complements the already existing provisions.⁹¹ However, a legislative process can be perceived here, and since the basic element of the technologies and businesses subject to regulation is continuous and rapid change, it is reasonable to assume that the next step of the legislator's reaction, i.e. the creation of completely new regulations, will also be broadened, which can already be exemplified in relation to AI.⁹²

Taken together, it follows that there is often a common ground in connection with the provisions regulating these technologies and businesses. As the authors Kitti Mezei and Anikó Träger have also stated, the provisions of the legislation regulating the digital ecosystem often refer to the same activity of a company, but from different perspectives. As a result, the development of good practices is a key issue, as it is precisely because of the synergy and interconnection of technologies that the company uses several technological solutions simultaneously in its activities. Thus, if the practice is not appropriate, it violates the provisions of several laws regulating the given technology or market at the same time. Such situations are not resolved by

⁹¹ Annex I of the AI Regulation and Vitkovics (2024) 182.

⁹² See the product liability "counterpart" of the AI Regulation, mentioned above.

the law or only to a minimal extent, so the solution remains the task of jurisprudence,⁹³ an even more, the task for practical life, i.e. the law enforcer. In the course of assessing such and similar situations, legal principles that can be considered "trivial" must also be taken into account, such as the prohibition of double valuation, which in these situations, due to the huge size of fines that can be imposed, may have significant consequences from a business and economic point of view.⁹⁴

These laws, despite the fact that the vast majority of their basic objectives and provisions are of an economic nature, contain technological and market regulation provisions, increasingly incorporate provisions that protect fundamental rights. Such are the provisions of the DSA on freedom of expression, disinformation, or the fundamental rights protection sections of the AI Regulation. Traditionally, the enforcement of these is a task of the state⁹⁵, so the appearance of such provisions is definitely an extension in two senses. In one sense it involves subjects in the protection of fundamental rights who are traditionally obliged to do so only "indirectly" at most, such as platform operators or users of AI systems. And in a second sense, because the protection of fundamental rights is basically always done in the highest level of legislation of the given state or state formation, i.e. in constitutions, fundamental laws and, in the case of the EU, in the Charter of Fundamental Rights of the European Union. On the one hand, this can be seen as a kind of reaction, as it is currently one of the most studied⁹⁶ and most visible aspects of these legislations, but for example in the case of the AI Regulation, it was not part of the original proposal, it was only incorporated and adopted later, on the proposal of the Parliament.

However, this reactionary nature is contradicted by the fact that, despite the economic nature, non-economic aspects such as respect for digital sovereignty, fundamental rights, the rule of law and democracy, or respect for citizens' rights and aspirations, are always given a strategic role in the legislation governing the digital ecosystem, even before and during the legislative process.⁹⁷ A good example of this is AI, where the European AI Strategy already shows that technology must be human-centered, an attitude that has only been strengthened in later documents.

But the most visible indicator of this is the natural interconnection based on the technological and legal foundations presented above, as a result of which a quasi-historical constitution is actually created in connection with the latest technologies. This approach can be applied not only because of the fundamental rights protection aspect of the legislation, but also because of its position in the EU legal system. This is perfectly illustrated by the fact that the most important pieces of legislation in this area, such as the DSA-DMA, the AI Regulation, the

⁹³ See, for example, Tóth András: A digitális átalakulás szabályozása Európában. ORAC Kiadó Kft. 2024. [Hereinafter: András Tóth (2024b)]

⁹⁴ Mezei Kitti – Träger Anikó: Kockázatok és reziliencia az online platformok és a mesterséges intelligencia európai uniós szabályozásában, MTA Law Working Papers, 2024/1. 13-14.

⁹⁵ Menyhárd Attila: A technológiai fejlődés hatása az alapjogok érvényesülésére. Közjegyzői Közlöny, 2022/3. Available at: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/7228324?ts=2022-05-01> (Downloaded on: 12.02.2025) 21.

⁹⁶ De La Feld, Simone: The EU has already launched investigations into all major social platforms. The real challenge is concluding them. Available at: <https://www.eunews.it/en/2025/01/09/the-eu-has-already-launched-investigations-into-all-major-social-platforms-the-real-challenge-is-concluding-them/> (Downloaded on: 12.02.2025)

⁹⁷ Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade 2030 policy program (Text with EEA relevance) Available at <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj> (Downloaded on: 13.02.2025) Article 3(1) point (a)

DORA⁹⁸, or the Cyber Resilience Regulation⁹⁹, are not only "regulation" but "act".¹⁰⁰ In this way, they are also distinguished from the list of "average" regulations, as if creating a new category, which, due to their content and importance, stand out from the regulations classified as secondary law according to the EU classification, but do not reach primary law – i.e. the Treaties and the Charter – thus creating a "one-and-a-half" level of EU law, which tend towards primary law in their significance and effect, and to some extent in their complexity, as it were, creating a "fifth freedom"¹⁰¹, which is also included in the Letta report¹⁰², which may even become one of the provisions of the Treaties in the future.¹⁰³ However, in accordance with secondary legislation, they were drawn up by the EU institutions in accordance with the rules of the standard co-decision procedure.

The question arises whether there is a real need for this already huge and ever-increasing amount of regulation¹⁰⁴, which consequently means greater burdens for businesses and the economy¹⁰⁵.

On the one hand, my answer is a resounding yes. Namely, in order to ensure that the latest economic solutions or technologies – which in the vast majority of them are disruptive both from the point of view of the existing markets and the undertakings present, and even from the point of view of consumers and users – do not operate in a "vacuum". Such situations may seem useful for companies in the short term, but also for other players. For example, consumers will be able to access the latest services sooner and in a much wider way. From the point of view of the economies of the Member States and the European Union, these enterprises generate rapid growth. But even for other businesses that accept the challenge positively, the disruptive nature of these businesses is an inspiration.

On the other hand, looking deeper and in the longer term, the elements of the negative side are increasing for all parties. Despite the awareness for consumers and users, it is impossible to

⁹⁸ Regulation (EU) 2022/2554 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on digital operational resilience for the financial sector and amending Regulations (EC) No 1060/2009, (EU) No 648/2012, (EU) No 600/2014, (EU) No 909/2014 and (EU) 2016/1011 (Text with EEA relevance) Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2554> (Downloaded on: 13.02.2025)

⁹⁹ Regulation (EU) 2024/2847 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2024 on horizontal cybersecurity requirements for products with digital elements and amending Regulations (EU) No 168/2013 and (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2020/1828 (Cyber Resilience Regulation) (Text with EEA relevance) Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024R2847> (Downloaded on: 13.02.2025)

¹⁰⁰ Mezei, Kitti – Tráger, Anikó: Risks and Resilience in the European Union's Regulation of Online Platforms and Artificial Intelligence: Hungary in Digital Europe; In: Gárdos-Orosz, Fruzsina (edit): The Resilience of the Hungarian Legal System since 2010 A Failed Resilience? Cham, Switzerland, Springer International Publishing AG 2025. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-70451-2> (Downloaded on: 12.02.2025) 155.

¹⁰¹ According to the Letta report, the free flow of innovation would be the fifth freedom of the internal market. See: Kutasi Gábor: Szabályozási paradigmában ragadva. Elkészült a Letta-jelentés az egységes piac jövőjéről. Available at: <https://www.ludovika.hu/blogok/ludeconblog/2024/05/10/szabalyozasi-paradigmaban-ragadva/> (Downloaded on: 18.02.2025)

¹⁰² Letta, Enrico: Much more than a market. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf> (Downloaded on: 18.02.2025) (Hereinafter: Letta Report)

¹⁰³ Letta report 19.

¹⁰⁴ See: https://www.bruegel.org/sites/default/files/private/2023-07/Tables_Scott_Kai.pdf (Downloaded on: 13.02.2025)

¹⁰⁵ BusinessEurope: Reducing Regulatory Burden to Restore the EU's Competitive Edge. Available at: <https://www.busineurope.eu/publications/reducing-regulatory-burden-restore-eus-competitive-edge> (Downloaded on: 18.02.2025)

avoid basic problems such as the "dark pattern"¹⁰⁶ or the issue of free shopping.¹⁰⁷ And for the markets and the economy, these businesses very quickly become unavoidable, and by applying the wording, but not necessarily the definition from the DMA, they become gatekeepers, thereby greatly reducing the market, which has a restrictive effect on innovation, limiting the market to companies that become dominant in this way. By doing so, the legislator is forced to adopt a regulation in this situation that must be neutral in such a way that it is still effective in a targeted manner against such undertakings. Until now, the provisions adopted during the regulation of the digital ecosystem – even if there was resistance from the parties involved during the legislative procedures and a consequent amendment or "relaxation" in the given legislation, but as a result – were also agreed with by the stakeholders and even supported after a certain time.

But I do not think that, on the other hand, that the original purpose of these regulations should be forgotten. That legislation must primarily remain as regulations, which help the economy of the European Union and of the Member States. And this is not a goal that can be underestimated. While the economic size of the EU in 2008 – interestingly enough, when the share-based economy emerged – still exceeded that of the United States (EU: USD 16.2 trillion, United States: USD 14.7 trillion), in less than 15 years, i.e. by 2022, the US overtook the EU, even if we include the United Kingdom, which has left in the meantime (the United States is USD 25 trillion, Union and United Kingdom together USD 19.8 trillion). If we don't count the United Kingdom – which is actually almost a must for this comparison, since Brexit has happened and the UK's attitude has not been in line with the EU's position¹⁰⁸ – then the difference is even more spectacular, as the US economy is more than 150% of the EU's.¹⁰⁹ And then the comparison has not even included China, which has already been mentioned several times, which cannot be ignored by now, either on the basis of the size of its economy or its innovative or even leading role in the latest technologies. Adding China's corresponding data, the EU is currently in second place, but only for these few years at the beginning of the 21st century, because according to projections, the change will take place in a few years, and China will take over the global second place in terms of the size of the economy.¹¹⁰ These shifts in the order of power not only coincide with the emergence of the latest economic solutions and technological innovations and the adoption of the rules governing them, but a correlation can also be shown.¹¹¹

In view of this, I believe that it seems necessary for the Union to reform its approach to the regulation of the latest technologies in some direction. There is a group of opinions both in the literature¹¹² and in legislation¹¹³ that believes, that the approach identifiable as the above-mentioned aspects of the protection of fundamental rights should be much more visible in the

¹⁰⁶ András Tóth (2024b) 221-223.

¹⁰⁷ András Tóth (2024b) 224-225.

¹⁰⁸ See, for example, for the development of AI: Kleinmann, Zoe – McMahon, Liv: UK and US refuse to sign international AI declaration. BBC, 11.02.2025 Available at: <https://www.bbc.com/news/articles/c8edn0n58gwo> (Downloaded on: 15.02.2025)

¹⁰⁹ <https://www.ft.com/content/80ace07f-3acb-40cb-9960-8bb4a44fd8d9> (Downloaded on: 15.02.2025)

¹¹⁰ See: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/EU/CHN/USA> or Darvas, Zsolt: The European Union's remarkable growth performance relative to the United States. Available at: <https://www.bruegel.org/analysis/european-unions-remarkable-growth-performance-relative-united-states> (Downloaded on: 15.02.2025)

¹¹¹ See <https://www.politicaexterior.com/articulo/una-europa-vasalla-de-eeuu/> (Downloaded on: 15.02.2025)

¹¹² See: Sharon, Tamar – Gellert, Raphaël: Regulating Big Tech expansionism? Sphere transgressions and the limits of Europe's digital regulatory strategy. Information, Communication & Society 27/15. 2651-2668. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2246526> (Downloaded on: 17.02.2025) 2662-2663.

¹¹³ See the amendments to the AI Regulation adopted by Parliament: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_EN.html (Downloaded on: 17.02.2025)

regulations. Mainly because the "presupposition" that technological progress is always socially useful is not correct. And also because of a consequence of the economic approach, provisions are adopted that cannot ensure these legal protection goals even if they are fully complied with or enforced.¹¹⁴

This attitude is not valid in my opinion. This is due to the fact that the EU is still an economic community, despite the fact that its "natural" direction of development so far has the effect of becoming ever closer, and in the interest of efficiency and uniformity, as many areas and competences as possible are transferred from the Member States to the EU, be it the protection of fundamental rights or even foreign policy. For this reason, its economic competencies are more decisive than its powers in other areas, so technology regulation, in order to be effective, must remain at its original goals, be it market regulation, product liability, or product safety. This focus on the economy was the basis for the regulation to be effective and thus provided the effectiveness to enforce other values in addition to economic interests.

However, this is only possible if the Union has sufficient economic power. Namely, in order for a state – or in the case of the EU, a state formation – to prevail, it must be competitive and "strong" in some way¹¹⁵. The Union – although it has been constantly mentioned since the beginning of the integration process – does not have a common army – precisely because of its economic nature – and it does not seem very likely that it will change in the near future.¹¹⁶ Thus, the Union can only rely on its economic strength in this respect, which, however,¹¹⁷ as mentioned several times above, is proportionately weakened compared to the rest of the world, thus losing its strength. And in order to stop or reverse this process, it is necessary to concentrate on the competitiveness of European regulation instead of regulating European competitiveness.

With regard to these aspirations and attitudes of the EU, i.e. the competitiveness of European regulation, it is absolutely necessary to look at both the "biggest rivals" and at the representatives of the digital ecosystem.

China, also based on its historical traditions and the country's structure, has a strong regulatory attitude towards the latest technologies.¹¹⁸ However, there is a supportive attitude from the government, especially in the case of businesses that can act as flagships – like the DeepSeek¹¹⁹ or TikTok¹²⁰ – in the two other largest markets, i.e. Europe and the United States, either in terms of innovation or in other aspects.

¹¹⁴ Sharon, Tamar – Gellert, Raphaël: Regulating Big Tech expansionism? Sphere transgressions and the limits of Europe's digital regulatory strategy. *Information, Communication & Society* 27/15. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2246526> Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369118X.2023.2246526> (Downloaded on: 17.02.2025) 2662-2663.

¹¹⁵ See: Blanqué, Pascal – Ithurbide, Philippe (edit): Who Will Lead the World Economy? Discussion Paper. Available at: <https://research-center.amundi.com/files/nuxeo/dl/48eb8ec3-f795-44c6-9bfc-ee553dc8ae9b?inline=> (Downloaded on: 17.02.2025) 12.

¹¹⁶ See <https://www.reuters.com/world/europe/european-countries-will-not-create-one-united-army-says-polands-sikorski-2025-02-16/> or Brigazzi, Jacopo: EU top diplomat: We don't need a European army. *Politico*, 22.01.2025 Available at: <https://www.politico.eu/article/eu-top-diplomat-we-dont-need-a-european-army/> (Downloaded on: 17.02.2025)

¹¹⁷ Moskalenko, Oleksandr: Europe — Too Soft, Not Enough Power. Available at: <https://cepa.org/article/europe-too-soft-not-enough-power/> (Downloaded on: 17.02.2025)

¹¹⁸ For example, for temporary measures on generative AI or "strong regulations" for platforms, see Huang, Yiping: The platform economy in China: Innovation and regulation. <https://doi.org/10.2307/jj.399501.11> In: Song, Ligang – Zhou, Yixiao: China's Transition to a New Phase of Development. Canberra, Australia, ANU Press, 2022. 73-88.

¹¹⁹ See <https://www.ft.com/content/27f062b4-cf1f-4353-8d7f-8690d972f2cf> (Downloaded on: 20.02.2025)

¹²⁰ See: Finkelstein, Joel – Kussim, Lee et. al.: The CCP's Digital Charm Offensive: How TikTok's Search Algorithm and Pro-China Influence Networks Indoctrinate GenZ Users in the United States. Available at:

But there is also a change in the regulatory attitude from the United States since the beginning of 2025. Between 2020 and 2024, the US government took a classical approach to technologies, especially the regulation of AI, keeping a certain distance, so there were some federal rules made in certain areas, such as political ads or deepfakes¹²¹. The current (2025) government is experiencing the opposite course of this process.¹²² Although the government of 2020-24 also took supportive measures¹²³ – similarly to the Chinese government – there is a change in this attitude, especially regarding the EU. Namely, there is not only a supportive and protectionist attitude, but a confrontational, almost "offensive" attitude, especially and specifically in regard with EU regulations.¹²⁴ One of the sources of this change is the parallel change in attitude on the part of platform providers and businesses developing the latest technology. These companies have previously been interested in the adoption and implementation of certain laws in the most lenient form possible. However, their activities in this regard remained within certain channels, such as lobbying during the legislative process or challenging possible adverse decisions. However, in recent times, there has been a much more confrontational attitude on the part of these companies, treating the regulations as a kind of "tariff",¹²⁵ or reversing the relatively cooperative attitude of the past, i.e. directly assuming the risk of direct violation of the regulations, with the hoped-for support of the government.¹²⁶

As a result, I consider it extremely important, even decisive, whether and to what extent the EU will be able to maintain the most recently defined course, and whether the EU economy that will be strengthened in this way – potentially complemented by the EU's military power¹²⁷ – can provide an appropriate background for the human-centric core values of the EU and the Single Market to be properly enforced in the digital ecosystem as well.

https://networkcontagion.us/wp-content/uploads/NCRI-Report_-The-CCPs-Digital-Charm-Offensive.pdf

(Downloaded on: 20.02.2025) 22.

¹²¹ See <https://www.whitecase.com/insight-our-thinking/ai-watch-global-regulatory-tracker-united-states> (Downloaded on: 20.02.2025)

¹²² See the revocation of the Executive Order on ["Safe, Secure, and Trustworthy Development and Use of Artificial Intelligence"](https://www.federalregister.gov/documents/2023/11/01/2023-24283/safe-secure-and-trustworthy-development-and-use-of-artificial-intelligence) (Available at <https://www.federalregister.gov/documents/2023/11/01/2023-24283/safe-secure-and-trustworthy-development-and-use-of-artificial-intelligence>):<https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/removing-barriers-to-american-leadership-in-artificial-intelligence/> (Downloaded: 20/02/2025)

¹²³ For more on the CHIPS Act on U.S. support for semiconductor manufacturing (Available at: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ167/pdf/PLAW-117publ167.pdf>), or the restriction on access to semiconductors in China, see Tedford, Owen: Biden Lays The Groundwork For Trump To Target Chinese Semiconductors. Forbes, 15.01.2025. Available at: <https://www.forbes.com/sites/owentedford/2025/01/15/biden-lays-the-groundwork-for-trump-to-target-chinese-semiconductors/> (Downloaded on: 20.02.2025)

¹²⁴ See: Doan, Lynn – Stolton, Samuel: Trump Blasts EU Regulators for Targeting Apple, Google, Meta. Bloomberg, 23.01.2025 Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-01-23/trump-blasts-eu-regulators-for-targeting-apple-google-meta> (Downloaded on: 20.02.2025)

¹²⁵ See: Haeck, Pieter: Meta chief lobbyist slams EU tech laws and fines. Politico, 04.02.2025 Available at: <https://www.politico.eu/article/meta-chief-lobby-eu-tech-artificial-intelligence-fines-marketplace-joel-kaplan/> (Downloaded on: 20.02.2025)

¹²⁶ See: Zódi Zsolt: Mi történt a Facebooknál? A január 7-i Zuckerberg-bejelentés elemzése. Available at: <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2025/01/10/mi-tortenik-a-facebooknal/>; or https://hvg.hu/tudomany/20250304_dsa-fcc-brendan-carr-biralat-szolasszabadsag (Downloaded on: 20.02.2025)

¹²⁷ See Tidey, Alice: Von der Leyen pitches '€800bn' defence package ahead of EU leaders' summit. Euronews, 04.03.2025 Available at: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/03/04/von-der-leyen-pitches-800bn-defence-package-ahead-of-eu-leaders-summit> (Downloaded on: 07.03.2025)

List of publications



**UNIVERSITY of
DEBRECEN**

**UNIVERSITY AND NATIONAL LIBRARY
UNIVERSITY OF DEBRECEN**

H-4002 Egyetem tér 1, Debrecen

Phone: +3652/410-443, email: publikaciok@lib.unideb.hu

Registry number: DEENK/488/2025.PL
Subject: PhD Publication List

Candidate: Dániel Mazsu
Doctoral School: Géza Marton Doctoral School of Legal Studies
MTMT ID: 10066440

List of publications related to the dissertation

Articles, studies (5)

- Mazsu, D.:** Latest Regulatory Developments regarding Artificial Intelligence in Hungary and the EU: The provisions of the AI Regulation entering into force and the most recent developments regarding AI in Hungary.
Debreceni jogi műhely. "Accepted by Publisher", [1-18], 2025. EISSN: 1786-5158.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: B
- Mazsu, D.:** A DMA és a DSA vizsgálata a többoldalú piacok és a platformok határterületéről.
In: *A vadnyugat vége? : Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról.* Szerk.: Koltay András, Szikora Tamás, Lapsánszky András, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 363-378, 2024. ISBN: 9789632586311
- Mazsu, D.:** Fehér könyv és stratégia: MI szabályozási kezdeményezések az Európai Unióban és Magyarországon.
Pro futuro. 12 (1), 119-137, 2022. ISSN: 2063-1987.
DOI: <http://dx.doi.org/10.26521/profuturo/2022/1/11367>
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
- Mazsu, D.:** Jog és a mesterséges intelligencia: Új szereplő, régi alakzatok? (Gondolatok Jacob Turner könyve kapcsán).
Pro futuro. 9 (1), 137-145, 2019. ISSN: 2063-1987.
DOI: <http://dx.doi.org/10.26521/Profuturo/2019/1/5447>
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A



Address: 1 Egyetem tér, Debrecen 4032, Hungary Postal address: Pf. 39. Debrecen 4010, Hungary
Tel.: +36 52 410 443 Fax: +36 52 512 900/63847 E-mail: publikaciok@lib.unideb.hu, Web: www.lib.unideb.hu



5. Mazsu, D.: Uber típusú platformok és az európai versenyjog kapcsolata.

In: A jog tudománya, a mindennapok joga I. : konferenciakötet. Szerk.: Szűcs Lászlóné Siska Katalin, Talabos Dávidné Lukács Nikolett, Papp László, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 67-86, 2019. ISBN: 9789634900566

By the directives of HAS Committee on Legal and Political Sciences:

Publications in periodicals level „A”: 2, related to the dissertation: 2.

Publications in periodicals level „B”: 1, related to the dissertation: 1.

The Candidate's publication data submitted to the Tudóstér have been validated by DEENK on the basis of the Journal Citation Report (Impact Factor) database.

25 August, 2025

